

»SLOVENE« velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . . . K 100—
za pol leta 55—
za četrt leta 30—
za en mesec 10—
Za inostranstvo celoletno K 140—

== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 20—
za inostranstvo 25—

SLOVENE

== Inzerati: ==
Enostopna politivsta (60 mm
široka in 3 mm visoka ali sfo
preostar)
za enkrat po K 3—
redni razglas, postava
10d. po K 3—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglaš 50/3 mm K 20.
Za vsak dan izvenredni po-
sredilek in dan po prazniku,
ob 5. uri jutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rekopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštna hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglaš,
avstr. in češke 24.797, ogr. 28.511, bosn.-herz. 7563.

Dr. Ivan Štvegel:

Ameriške zaušnice Franciji in Angliji.

Beligrad, 10. marca 1920.

Nadaljujoč svoja izvajanja o jadranskem vprašanju na pariški konferenci, si dovoljujem podati čitateljem pregled nadaljnjega razvoja tega predmeta in jih podrobneje seznaniti s korespondenco med predsednikom Wilsonom in angleško ter francosko vlado. Povzeti hočem iz te korespondence vsa važnejša mesta, ki označujejo nasilni poizkus Anglije in Francije proti naši državi, izvršen s spomenico dne 14. januarja t. l., kateri poizkus je prepredila Amerika s svojim nastopom.

V svoji novi noti dne 10. februarja, temelje Wilson predvsem — v obliki rahlo prikrite ironije — na znanje zagotovilo, ki se z dejstvi ne krije posebno dobro, da »francoska, angleška in italijanska vlada nikdar niso imele namena, da bi se lotile končno veljavne rešitve jadranskega vprašanja brez sporazuma z Združenimi državami.« Opozarja na to, da je spomenica dne 9. (13.) decembra, pri kateri je Amerika sodelovala, predlog teritorialne kontinuitete Italije z Reko kot »praktično nezvedljivo« (quite unworkable in practice) zavrnila, da sta pa kasneje Francija in Anglija sami v spomenici dne 14. januarja kljub temu skušali izsiliti aneksijo vzhodne obale Istre na korist Italiji. Dne 9. decembra se je italijanska zahteva po posesti cellega istrskega polotoka, ki jo narekuje edino-le želja Italije, da bi pridobila še več ozemlja, zavrnila. A spomenica dne 14. januarja pa to »nepravilno in nesmotrno aneksijo« (unjust and inexpedient annexation) kljub temu priznava. Spomenica dne 9. decembra je izključila vsako obliko italijanske suverenitete nad Reko, spomenica dne 14. januarja pa »znova odpira pot italijanski kontroli nad zunanjimi odnosi Reke ter tako možni bodoči aneksiji.« Spomenica dne 9. decembra je v velikem obsegu varovala edinstvo albanske države, spomenica dne 14. januarja pa razdeljuje albanski narod kljub njegovim glasnim protestom med tri tuje države.

Te izpremembe, nadaljuje predsednik Wilson, ki so se izvršile brez vednosti ameriške vlade in brez sporazuma z njo, so sliko jadranskega problema popolnoma izpremenile in njegovo rešitev oropale še tiste mere pravičnosti, ki bi bila pogoj za sodelovanje Združenih držav. Ameriška vlada odklanja, »da bi priznala krivično rešitev, ki temelji na tajni pogodbi, katere vsebina je nezdravljiva z novim svetovnim redom, kakor se tudi upira krivični rešitvi,

ki naj se izvrši na ta način, da se uporabi ta tajna pogodba kot izsiljevalno sredstvo.«

»Ako naj dežela, ki kaže največjo trdovratnost v svojih zahtevah, preje doseže podporo vesilil nego dežela, ki brani pravično stvar; ako se dovoljuje in trpi nasilna zasedba zahtevanega ozemlja, ki naj končno obvelja vsled tega, ker ustvarja tako težaven položaj (D' Annunzio!), da se smatra rešitev v njenem zmislu kot praktična potreba; ako naj umetno zanečeno častihlepje pod naslovom narodnih čustev dobi nagrado na račun malih in slabotnih; ako naj z eno besedo še dalje ostane stari red stvari, ki je povzročil svetu toliko gorja, potem še ni prišel čas, da bi mogla ameriška vlada vstopiti v zvezo držav, katere ves obstoj mora biti odvisen od novega duha in novega reda.«

Ako ne bi bilo mogoče doseči, da bi se sprejele velikodušne koncesije, ki jih vsebuje spomenica dne 9. decembra, mora resno premisliti, ako naj Združene države ne odstopijo od mirovne pogodbe z Nemčijo in od francoske zavarovalne pogodbe dne 28. junija 1919, ki sta tačas predloženi senatu, ter prepuste zavezniškim velesilam, da pogoje evropskega mirovnega reda določijo in izsilijo same.«

Iz note govori v dovršeno jezikovno obliko starega Wilsona odeti zaničevanje do obeh vlad, ki sta se v decembru z njim vred formalno obvezali na skupen program, a sta ga mesec kasneje, ko sta mnila, da je njegova moč oslabiljena, izdali — pač ne prvič tekom njegovih pariških izkušenj! — in izročili naš narod italijanskemu slavočlepu.

Odgovor britanskega in francoskega ministrskega predsednika kljub neodkritosti, v kateri je sestavljen in kljub vljudnosti, katere se morata posluževati vladi, ki sta odvisni od ameriške gospodarske milosti v miru, pravtako kakor od ameriške pomoči v vojni, — ne more prikriti sile ameriških udarcev, ki bodo to gospodo spravili v svetu še ob nadaljni del preostalega ugleda, katerega meni, da se sme posluževati, če v ultimatih govori z Jugoslavi.

Gospoda se predvsem zahvalujeta za odkritost predsednikovega govora, izjavljata pa, da je težko razumljiva pot, po kateri je prišel do svojega sedanjega stališča. V svojih pogajanjih z Italijani in Jugoslavi staja se prepričala, da nobeden izmed obeh delov ne želi ustanovitve svobodne države Reke, ki je vedno tvorila bisten del ameriških predlogov. Nasproti trditvi, da red, ki ga onadva nameravata za Reko, pripravlja pot za italijansko aneksijo tega mesta, skušata raniti predsednika z njegovim lastnim orožjem, zavarujoč se proti domnevi, da bi bilo jamstvo zveze

narodov, pod katero naj pride Reka, brez vrednosti ali da Italija ne bi imela namena, držati pogodbe, ki jo je sklenila (kar koli naj bi ta pomenila). Dalje sta pa »Francija in Anglija presenečeni (view with consternation) nad grožnjo ameriške vlade, da se umakne iz družbe narodov, samo zato, ker se ne strinja popolnoma z rešitvijo jadranskega vprašanja, in izražata upanje, da ameriška vlada — pa naj bo njeno končno naziranje v jadranskem vprašanju kakoršnokoli že — ne bo razbila cellega aparata za obravnavo mednarodnih sporov, odstopajoč od pogodb l. 1919. samo zato, ker se v tem posebnem slučaju ni sprejelo njeno naziranje.«

Nato je 25. februarja prišel odgovor predsednika Wilsona, v katerem vstraja na svojem že označenem stališču.

Naslednji dan sta britanski in francoski ministrski predsednik odgovorila, da predsednikov odgovor »dokazuje, da se ameriška vlada noče odreči splošnemu mirovnemu delu.« Beležita, da je predsednik pripravljen, »sprejeti v reškem ozemlju rešitev, ki naj bi bila Italiji in Jugoslaviji obojestransko pogodbi, pod pogojem, da se ta rešitev ne izvrši na podlagi drugostranskih kompenzacij na račun tretjega.« Wilson je imel pri tej omejitvi v mislih nameravane delitve Albanije. Da sta gospoda to omejitev izrecno ponovila, pa morda izvira preje iz želje Francije, da se zavaruje proti ponovitvi predloga, po katerem naj bi se Italija odškodvala za odpoved londonskemu tajnemu paktu iz bogate kolonialne dedščine kake druge velesile. Da olajšata rešitev, izjavljata Francija in Anglija svojo pripravljenost, da umakneta oba predloga: dne 9. decembra in dne 20. januarja, ter se obračata na Wilsona »s prišernim vabilom«, da se jima pridruži, »da potem skupno na formalen način pozovejo italijansko in jugoslovansko vlado, naj se dogovorita za nov medsebojni sporazum ob izključitvi vseh dosedanjih načrtov. (Vprašanje je, če si je še mogoče izmisliti kako rešitev, ki ne bi bila še predlagana!) Ako bi se pa ta poizkus izjalovil, potem sta francoski in angleški ministrski predsednik soglasnega mnenja, da naj Združene države, Anglija in Francija vprašanje še enkrat skupno pretresejo in pridejo do konkretnih zaključkov. Ako se prostovoljna rešitev ne bi dala najti, »potem bi prišla zadnji povelj londonske pogodbe, ki sta ji l. 1915 dali svoj podpis, kot edina veljavna alternativa.« Ob sklepu smatrata za potrebno, da opozorita Wilsona na veliko nujnost jadranskega vprašanja, ki (bistveno po krivdi Francije in Anglije!) težko grozi miru in zadržuje obnovev južnovzhodne Evrope.

Spričo dejstva, da je v naši domovini

politično razkrajanje in gospodarska zmota vedno večja ter narašča apatija prebivalstva, od katerega ni pričakovati, da bi se povzpelo do junaških sklepov, moramo le upati, da nam Bog prijatelja, ki nam ga je podaril v svobodni Ameriki, ohrani zdravega in močnega!

Za naše brate v tujini.

Pogajanja o jadranskem vprašanju se bližajo svojemu koncu. Tudi, ako dosežejo naši odposlanci v Parizu in Londonu vse, kar je v današnjih zapletenih mednarodnih odnosih mogoče doseči, ostane še vedno pol milijona najzavednejših Jugoslovancev na Goriškem, v Trstu, v Istri in Dalmatinskih otokih v italijanski in naši ziljski bratje v nemški sužnjosti.

Čisto gotovo je, da bodo Italijani in Nemci napeli vse sile in porabili vsa sredstva, da neosvobodjene naše rojake gospodarsko uničijo, jih potujejo in pokvarijo. Godile se bodo v zasledenem ozemlju vse tiste krivice, ki smo jih bili koroški Slovenci do osvobodjenja navajeni, kakor na vsakdanji kruh. Poročila, katera prihajajo dan na dan iz vseh krajev, kamor so se vgnezdili Italijani, so prav podobna onim iz časa turških napadov. Slovenski jezik nima pravice pri uradih, slovenske šole zapirajo in otvarjajo italijanske, kjer jih je najmanj potreba, naše učitelje preganjajo in pošiljajo globoko v Italijo. Sleparki najžalostnejše zgodovine kradejo kot občinski upravitelji in komisarji ljudsko imetje, vojaštvo pa ropa, pošiljuje, krade, mori in slepari čisto podobno kakor Huni pred tisoč leti. Ljudstvo trpi grozno pomanjkanje, dolžne podpore se ne izplačujejo, pri zamenjavanju denarja se gode nečuvne goljufije, vrhu tega pa je naš narod v teh nesrečnih krajih izpostavljen brezmejnemu zasramovanju in zapostavljanju v vsakem oziru. Rojakom v ziljski in kanalski dolini ni poslano na boljše ročice.

Novi tlačitelji upajo na ta način v doglednem času gospodarski izpodkopati neosvobodjene Jugoslovane in jim vsiliti svoj jezik.

Kako se moremo mi proti temu najboljše boriti? Da strnemo svoje vrste, ustvarimo iz našega osvobodjenega naroda močno samozavestno kulturno in gospodarsko visokostojajočo celoto, ki bo s svojo moralno in materialno silo varovala s polnim poudarkom narodna in gospodarska prava vseh svojih članov doma in preko meje. To nalogo

LISTEK.

Spomini starega dekleta.

Francoski pisal René Bazin. Prevel F. P. Hrast.

(Dalje.)

»Toda,« je pristavila, »otroke imam pač najrajši. Človek jih obiskuje, ljubi in jim pomaga, da morejo živeti. To je lažje nego braniti staršem, da umro mladi. Zaveš, tišče je redilo preteklo leto nad sto dekčkov in dekletc iz okraja in skrbelo za več kot šeststo. Mesto Pariz nam tudi daje podpore.«

»Koliko?«

»Tristo frankov na leto.«

»To se mu izplačala.«

Toda naju obe je vlekle neodoljivo na pravi predmet, ki ni toliko način, kako spraviti v ravnotežje proračun kakor pa način, kako ljubiti one, ki imajo tako malo prijateljev — razun kadar so volitve — in govorili sva o njih, o predsodkih, ki jih morajo premagati, ako se obrnejo na nas, o sovraštvu, ki ga je pri njih toliko — ne vedno in ne povsod —, o njihovem presenečenju pred onimi, ki ne pričakujejo ničesar od njih, v obsegu bede, ki doseže mero, ki jo skuša človek doseči, o krutih urah in nezobabnih minutah, ko gre sreča drugih

tako blizu nas, da jo moremo uživati tudi mi.

»Čujte,« mi je rekla; »nekega dne me je prišla obiskat pred vizito ena mojih prijateljic iz predmestja, žena nekega zidarja. Imela je sedmero otrok. Vedela sem, da je jako podvzeta in ponosna. Ker mi ni pravila ničesar o sebi, sem razumela, da jo nekaj teži in ker se je bližal dan, ko je treba plačati stanarino in ker sem imela slučajno nekaj denarja pri sebi, sem ga ji ponudila. Ona kaj takega ni pričakovala. Polile so jo solze. »Ah,« je kriknila, »kako naj se Vam zahvalim za to?« Njena radost je bila tako resnična, da sem ji rekla: »Objemite me!« Oklenila se me je za vrat in čutila sem se bolj veselo nego ona sama, čutila tisto veselje, ki ga pripravi človek svojemu bližnjemu, ki ga more nositi s svojimi križi in težavami in ki ne umre nikdar.«

8. Gospod Jozua.

Ker imam opraviti torej z reveži, sem spoznala tudi mnoge umetnikov ali vsaj ljudi, ki so se imenovali tako. Bili so skoro sami moški. Ženske si nadevlejo ta naslov samo dokler so mlade in dokler morejo pristaviti: »lirična« ali »dramatična umetnica«. In to pravzaprav še laž ni; prevarala je le tiste, ki so to hoteli sami. Moški pa obstanejo dalje pri tem, da napišejo na svojo vizitko: umetnik-slikar, kipar, fotograf, rezbar, komik, na ubogo vizitko, ki je prešla že toliko rok hišnic ali kuharic, pre-

hodila toliko stopnic in se ne vrnila vsakokrat z dvajsetimi soldi. Večinoma ne slikajo več, ne delajo kipov, ne režajo drugega kot póta po Franciji s svojimi čevlji in igrajo komedijo le napol, da morejo živeti, pred gledalci, ki ne ploskajo in se radi razidejo. Poslušali bi jih raje, če bi ne bili umetniki. Narod, ki se muči noč in dan, kmetje in rokodelci ne zaupajo tem beračem, ki so podobni stari rentirjem po starem svilenem klobuku, stari suknji, starem ostanu domisljivosti, po akcentu ali očesu, ki je delo preveč stvari. Oni vedo za to, toda ponarejena noblesa jih morda tolaži. Oni so ponosni na to. In potem, med ljudmi, ki se imenujejo umetniki, sem jih poznala komaj dvoje ali trije, ki bi lahko bili.

Jozua Orset je bil celo malo eden izmed mojih prijateljev. Imel je čudno ime, ki ga je izgovarjal s čutom: »Jozua, gospodična, na uslugo.« Imel je dolg, ravan nos, ki bi bil lahko za model, napolzaprti oči, v katerih se je lesketal ostanek ognja in ostanek duhovitosti, sivo brado, priščičeno kakor lastavične peroti, ponosen nastop, tako da verjame sam, da je prišel ravnokar iz delavnice; zlasti pa je imel kot znak svojega stanja klatlo za barve in ravnilo, ki ga je nosil vedno pri sebi.

Kakšna je bila preteklost tega človeka njegov civilni stalež, njegova natančna starost, vzrok ali vzroki, da je propal, če je bil kdaj kaj boljšega? Nihče ni izvedel tega nikoli.

Nekega večera po oktoberskem dežju, ki ga je bil premočil do kože, je pozvonil pri vratih nekega trapistovskega samostana, ki je ležal, kakor vsi samostani tega reda, na odprti ravnini, obdani z gričevjem in hrastovjem. Odprli so mu.

»Rad bi se ustavil tukaj,« je rekel.

»Koliko dni?«

»Tri.«

Ker je prekašala gostoljubnost trapistov v prijaznosti vedno celo škotsko gostoljubnost, se je znašel kmalu v goli, pa jako čedni sobici, pred prasketajočim ognjem, ki mu je posušil obleko, pri mizi, na kateri je ležala knjiga meditacij, ki mu ni vedela povedati ničesar novega — tako malo novega je bilo v njej! — zadovoljen, da je na gorkem, in vesel pri misli na četudi skromno večerjo, koje ura se je bližala; zlasti pa mu je bilo všeč, da sta ga bila sprejela na samostanskem pragu osebno sam oče opat in prior, ki sta ga sprejela z velikim spoštovanjem in dostojanstvom, kakor kako osebnost, čisto po pravilih.

Tri dni je preživel v tem kraju molka, čital malo, več premišljeval, bil pri pobožnostih, se izprehajal sam po velikem zaprtem vrhu in občeval samo z nekim stari trapistom oglate glave in oglatega telesa, z odurnim glasom, ki je okopal krompir, sejal žito, kosil seno in mu govoril o večnosti. Navadil se je na govor in kmalu tudi na moza, ki je bil preprost kot kmet in ki

bo imela Jugoslovanska Matica, ki se ravnokar ustanavlja.

Kaj je Jugoslovanska Matica?

Ona je društvo, ki ima svoj sedež v Belemgradu, kjer društveno delovanje nadzira centralni odbor obstoječ iz predsednika, dveh podpredsednikov, treh tajnikov in drugih odbornikov. Vsako leto bode sklican centralni zbor, kamor pošiljajo svoje odposlance pokrajinski zbori, ki zastopajo pokrajinske podružnice, nahajajoče se v glavnih krajih upravnih državnih področij, to je v Belemgradu, Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Splitu, Novem Sadu, na Cetinju in v Skoplju. Delovanje pokrajinskih podružnic vodi njih društveno premoženje in upravlja izvoljen pokrajinski odbor. Pokrajinski podružnici so podrejene krajevne podružnice, ki se osnujejo, čim prijavijo v posameznih krajih svoj pristop v društvo najmanj 20 rednih članov. Društvo se ustanavlja na čisto nadstrankarski podlagi. Podružnice so lahko moške ali ženske, omladinski, delavske, kmetske ali kakorkoli, na vsak način pa je izključeno deljenje v strankarskem ali verskem oziru. V domačih zadevah se bomo kregali središča do konca dni, neodrešenim bratom priskočimo na pomoč složno, kajti brez sloge nam ni upati na znatne uspehe.

Kdo more postati član Jugoslovanske Maticе?

Član društva more postati vsak Jugoslovane, brez razlike spola in starosti, ako ga sprejme katerakoli podružnica na podlagi sklepa svojega odbora. Člani so: 1. Častni, t. j. tisti, katere imenuje društveni osrednji zbor radi izrednih zaslug za društvo. 2. Dobračniki, t. j. tisti, ki plačajo naenkrat ali tekom enega leta znesek 1000 dinarjev. 3. Redni člani, ki plačajo članarino 1 dinar na mesec.

Kdor podpira društvo s prispevki, ne da bi pristopil kot član, postane podpornik.

Člani, stari manj kot 18 let, nimajo niti aktivne niti pasivne glasovalne pravice; vsi ostali člani imajo pravico, udeleževati se društvenih zborov, postaviti predloge, glasovati, voliti in biti voljeni.

Glj Jugoslovanske Maticе

Je pospeševati v gospodarskem pogledu Jugoslovane v tujini, jih podpreti kjerkoli in kadarkoli moralno in gnotno, zastopati njih zahteve in pravice doma pred našo javnostjo, pred odločilnimi činitelji v in izven mej naše države. Potrebna sredstva tvorijo prispevki in darovi, članarine, dohodki iz društvenih prireditvev, podjetij in izkupičkov za knjige in brošure, zbirke ter društveno imetje.

Mi Slovenci, zlasti koroški, smo prehujo in predolgo čutili hlapčevski jarem v tujem podaništvu. Zato je pričakovati, da bomo razumeli klic tlačenih bratov in jim prihiteli radodarnih rok na pomoč. Naj ne bo slovenskega kmeta, ne inteligenta na slovenskem Koroškem, ki bi ne pristopil k ustanovljajočim se podružnicam ali pa se društva vsaj od časa do časa spomnil s primernimi zneski. Ne dajmo se osramotiti od nemških Tirolcev, ki so ustanovili podobno društvo »Andrej Hofer«, ki šteje že čez 60.000 članov. Kaj je en dinar na mesec? Za kmeta

eno bukovno poleno, za razumnika niti četrt litra kislega vina. Kdor ne zmora niti te male mere požrtvovalnosti, o tem se pač ne da reči, da ljubi svoj narod. P. P.

Obstrukcija.

Ko so demokratje uvideli, da ne morejo z močjo svojih glasov razbiti parlamenta, so začeli premišljeno in po načrtu z obstrukcijo. Prvi dan zasedanja, ko je imela pasti odločitev, ali bo zbornica sklepala ali pa bo parlamentarna misel doživela sramoten poraz, so stali pred vrati in prisluškovali. Potem, ko je parlament zmagal, so prišli v zbornico in hočejo onemogočiti z dolgimi debatami o poslovniku vsako delo. Onim, ki so zasledovali politično življenje naših zemelj tekom zadnjih dvajsetih let, ta najostrejši način parlamentarnega boja ni neznan. Obstruirali so na Dunaju poslanci VLS, da bi rešili Bosno mažarsko-židovskega jarma, ki ji ga je hotel naložiti Bilinski. V Gradcu je vodil dr. Korošec obstrukcijo slovenskih poslancev v štajerskem deželnem zboru, da bi prisilil nemške nacionalce, da dajo štajerskim Slovincem najelementarnejših pravic. Vendar — kaka razlika med obstrukcijo takrat in danes! Takrat je bila obstrukcija edino orožje zatiranje manjšine, ki se je borila za pravice svojega naroda. Borila se je za načelo narodne svobode in ustavnih pravic; v samoohranbi je zgrabila za to zadnje orožje. Danes je položaj drugačen. Demokratje se bore proti osnovnim načelom ustavne države in proti parlamentu; ovirajo vsako konstruktivno delo za državo. Za kaj se bore? Ne morda za načelo demokracije, ki so ga sami gazili celih sedem mesecev; ne zato, da bi popravili, kar so pri valutni rešitvi sami zagrešili; ne zato, da bi izpeljali volitve, za katere tekom svoje dolge vladne niso pripravili ničesar, razen papirnatega načrta, ki so ga hoteli vsiliti ljudstvu. Samo eno jim leži na srcu: Pomnožiti bi hoteli z vsemi mogočimi sredstvi, z moko, petrolejem, oblačilnico, obuvanjem, z laho in bankami, z izvoznici in korupcijo svojo volilno armado. Danes tega ne morejo več. Zato so besni. Zato se borijo proti narodnemu predstavništvu in obstruirajo.

Ni neverjetno, da se demokrati sami ne zavedajo, kako nepoplačljivo škodo delajo ljudstvu. Valutno vprašanje je boleča in opasna rana našega narodnega gospodarstva. To čisto gospodarsko vprašanje je JDS rešila kot svojo politično zadevo. Dejstvo, da so te težke in globokosegajoče odločitve padle brez soglasja parlamenta, bi se še dalo preboleti. A s to demokratičnim rešitvijo je zadel našo ljudstvo občutna škoda. Vplivu in pritisku Jugoslovanskega kluba se je posrečilo doseči, da pride ta važna zadeva iz skritih ministrskih posvetovalnic na svetli dan — pred oči vsega naroda, v parlament. Demokratje obstruirajo: nočejo, da bi ljudstvo videlo na lastne oči, kdo drži svojo besedo in komu je valutno vprašanje le bojna krilatica. Parlament naj sklepa tudi o volilnem zakonu. Volitve so potrebne, ne le za našo stranko, ampak za celo državo, da dobimo stalno vladno, ki ne bo odvisna od tega, ali je v parlamentu navzočih pet poslancev več ali manj. Demokratje sabotirajo parlament in zavlačujejo volitve. Da imajo za to vzroka dovolj, nam kažejo volitve na Hrvaškem. Naj omenimo med vrsto važnih odločb, ki bi jih parlament takoj moral izvršiti, samo še eno, ki je za naše kmetsko in delavsko ljudstvo velikega pomena. V Avstriji je znašal davka

prosti eksistenčni minimum 1600 kron letnih dohodkov. Vemo kaj pomeni danes ta vsota, vemo da ni mogoče s to vsoto živeti enemu samemu človeku, kaj šele družini, niti četrt leta. In vendar tvori ta vsota še vedno temelj pri odmeri dohodnine. Jugoslovanski klub je hotel doseči, da se zviša eksistenčni minimum na 10 tisoč kron. Ne gre, vse je zastoj. Finančni odsek, ki bi prvi moral odločiti v tej zadevi, ne deluje. V njem sedi večina demokratov in ker ti obstruirajo, ni mogoče skleniti v tej stvari ničesar. Radi zlobne obstrukcije demokratov morajo tisoči malih kmetov in delavcev državi plačevati davek, četudi vse sami med življenjem in smrtjo. In radi zlobnega boja proti parlamentu država ne more zahtevati demokratičnih zavetnikov, vojnih dobičkarjev, primernih davkov, ker demokrati z obstrukcijo preprečujejo, da bi se sprejel zakon o vojnih dobičkih.

Ljudstvo molči in opazuje. Z mirno preudarnostjo motri te dogodke in kopiči nova spoznanja v sebi. Sedanjí vladi pa morajo ti dogodki še bolj poglobiti zavest, da je edina rešitev zamotanega položaja: Hitro delati in hitro izvesti volitve!

Katoliški prepoved u Franciji.

V odnošajih Francije do Vatikana se je marsikaj izpremenilo. Diplomatski stiki se v najkrajšem času obnove. Kot vzrok temu navajajo, da bi Francija rada kovala politični kapital iz protektorata nad katoliškim Orijentom in da se ozira na odlično katoliško Alzacijo-Loreno. Toda to niso odločilni razlogi. Gibalo za to novo smer francoske politike je dejstvo, da se je javno mnenje v Franciji čisto preobrazilo, kar se je najbolje pokazalo pri volitvah, ko se je sestava zbornice, kar se tiče kulturnih vprašanj, čisto izpremenila. V Franciji so minili časi, ko so bile »protiklerikalne« drznosti in šikane v javnosti in družabnem življenju na dnevnem redu. Ciničen, gnjev in srd proti krščanstvu, ki pri nas dviga od časa do časa glavo, — to spada v Franciji k preteklosti. Francija je morala moralno pasti do najglobljih globin, da je mogel začeti prepoved in obnove njenega duševnega zdravja.

Doba od leta 1874. do 1906. pomeni dobo naglega upadka krščanske misli. L. 1904. so bile pretrgane uradne veze z Vatikanom; dve leti potem se je izvršila nasilna ločitev Cerkve od države, kar naj bi zadalo Cerkvi smrten udarec. Toda ko so šli fanatični voditelji svobodne misli še dalje in so proglasili vse cerkveno imetje državnim imetjem, zapirali šole in stare kulturne institucije, ko so z zakonodajo omejili vpliv starišev na šolsko vzgojo, — tedaj se je dvignil prvi odločni odpor. Na stotine občin je začelo izvajati proti tem zakonom pasivno resistenco. In g. Briand, oče zakona o ločitvi, se je že l. 1909. kot ministrski predsednik in pravosodni minister vdal. Cerkvena društva so dobila svobodo gibanja in lep del proticerkvenih zakonov je ostal radi tega na papirju.

Prepoved Francije v veliki meri vrši katoliška inteligenca. Cela vrsta odličnih kulturnih delavcev, umetnikov, članov Akademije, dela za krščansko misel. Francoska duhovščina, ki je prejela ognjeni krst v svetovni vojni, je izredno vplivala na svoje tovariše-vojake in podobno tudi častniki, katerih večina je katoliška miselnosti. Posebno višji častniki so dajali lep zgled vzornega krščanskega življenja. Maršala Foch in Petaine sta »izrazita klerikalca«. S tem ni rečeno, da je bila vsa

armada katoliška. A eno je dosegel ta rastop verne inteligence, ki ima duševno premoč: Ideja katolicizma si je pridobila priznanje in spoštovanje, konec je dni, ko je bil katolicizem znak omejenega človeka. Narod je videl že leta 1906. številne profesorje, sodnike, častnike in druge državne uradnike, ko so zapuščali svoja mesta, ker niso hoteli izdati svojega prepričanja. Idealizem, požrtvovalnost in doslednost, ki jo je katolicizem pokazal v preganjanju, so izsilile spoštovanje vseh, — tudi Pariza.

Francoskim katoličanom ni manjkalo nič razen trdne organizacije, ki bi branila pravice Cerkve. Sicer so se že leta 1871. porajali različni katoliški odbori, toda stalno na rojalističnem temelju. Uspehov ni bilo; nasprotno, kompromitirali so celo katoliško gibanje. Leta 1891. je napravil kardinal Richard nov poskus, organizirati katoličane v čisto kulturno in obrambno skupino brez politične tendence (Union de la France chrétienne). Toda na čelu so stali zopet stari rojalisti in zato je nastal razkol: Jules Boujeau je ustanovil republikansko katoliško zvezo (Association catholique); unionisti so se pritožili pri sv. stolici, a niso našli odziva. Dalekovidni Leon XIII. je leta 1892. izdal encikliko, kjer je poudaril, da je ustavna oblika države versko indiferentna stvar; s tem so unionisti dobili smrten udarec. Association catholique se je pa razvila v Action liberale (liberalno stranko), ki jo je vodil Piau. Priznavalo se je sicer, da je najboljši temelj Cerkve prava svoboda v državi, toda do enotnega nastopa francoskih katoličanov ni prišlo, ker so nekateri škofje hoteli organizirati vse ljudi dobre volje, drugi samo strogo verne. Leta 1914. ni Action liberale pri volitvah dosegla uspehov. Šele leta 1919. je dobila 62 poslancev. Leta 1914. je imela stranka samo 23 mandatov in 1.340.000 glasov. Napredek je torej zelo velik. Še bolj presenetljiv je, če pomislimo, da so katoličanom naklonjeni konservativci dobili 31 poslancev in progresisti, med katerimi je cela vrsta odličnih katoličanov (de Mune mlajši itd.) 133 mandatov. Tudi med republikanci-levičarji so mnogi, ki zahtevajo, da se uredi odnošaji med Cerkvijo in državo po ameriškem vzorcu.

V mišljenju francoskega naroda se je mnogo izpremenilo. Nasledek teh izprememb bo, da vstopi Francija v diplomatske stike s sv. stolico. Za prvega poslanca v Vatikanu je baje določen Cambon, nuncij v Parizu bo Ceretti. Francoski katolicizem preživlja dobo globokega duševnega prepoveda.

Država SHS.

Načrt volilnega zakona se že obravnava v odseku.

Belgrad, 18. marca. Včeraj se je vršila le kratka seja narodnega predstavništva. Predsednik je naznanil, da se parlament odgodi do prihodnje srede. Danes se zbere parlamentarna konferenca, na kateri bo zunanji minister poročal o zunanjem položaju. Včeraj se je zakonski načrt novega volilnega reda že izročil posebej izvoljenemu odseku, ki bo sedaj ta načrt obravnaval, da ga bo parlament, ko se snide, takoj vzel v obravnavo.

Število uradništva se zmanjša.

LDU Belgrad, 17. marca. Finančni minister je pozval finančne delegate vseh pokrajin na konferenco, na kateri bodo razpravljali o odredbah, ki so potrebne, da se povsod reducira število uradništva

je trdo sodil o svetu, prizanesljivo pa o vsakem človeku, o katerem je govoril.

Četrtega dne zjutraj je stopil s škaltjo za barve in ravnilom v rokah, na veliki obokani, stekleni hodnik, ki se je raztezal v pritičju tako kakor je bil vrt dolg. Poslal je po priorja, da se poslovi od njega in ga vpraša, kakor se spodobijo za umetnike, koliko je dolžan za tako dobro oskrbo.

Rekel mu je, da niso »gospodje gostje« dolžni dati ničesar in da dajo, ako mislijo, da morajo dati, kolikor se jim zdi primerno.

Jozui Orsetu se to ni zdelo drago. In zahvalivši priorja, ki ga je pozdravil in se nato odstranil, mu je prišla na um neka misel. Morda jo je imel že prej, res, ampak v tem trenutku se mu je zdela vrednejša pozornosti. Stopil je k tablici, ki je visela tesno pri vhodu in začel premišljavati — sedaj je vedel, kaj se pravi to — »Pravila za goste.«

Pol ure je premišljal z vso zbranostjo. Nihče ga ni motil. Po velikih belih hodnikih ni bilo niti enega metulja, ki bi se zadeval s peruti ob šipe.

»Prva točka. — Gospodje gostje vstajajo ob petih in se podajo kakor hitro mogoče v cerkev.«

»Odkar sem v letih, vstajam raje zgodaj,« je mislil Jozua. »Med starostjo in jutrom je neka posebna harmonija. Ta točka bi mi ne bila niti najmanj na poti.«

»Druga točka. — Vsak dan so pri

skupni sv. maši, pri večernih molitvah in pri »Salve Regina«. Spat hodijo pozimi ob osmih, poleti ob devetih.«

»To je red, kakoršnega nisem bil navajen, predno sem prišel sem, ki se bo pa dal izpremeniti. Brez dvoma se bo dalo narediti, da bom samo napol-puščavnik, kakor je človek lahko napol plačan. Sicer sem imel pa pri petju »Salve« velik umetniški užitek. Poslušal ga bom rad vsak večer. Ti bratři v rjavih kutah na eni in patri v belih na drugi strani cerkvene ladje te energične glave, ki se v temi komaj razločujejo, ti težki glasovi, ki jih zbira nemi zrak od zunaj...«

»Tretja točka. — Gg. tujci se morajo vedno izogibati menihov in bratov in se oddaljiti od kraja, kjer oni delajo. Ker so menihi vezani na veden in strogi molk, ne morejo odgovarjati onim, ki jih nagovarjajo.«

»Krasna točka! Kako zadoščanje, da človek ne sliši več govoriti ljudi in da je varen, da Vas ne bodo izpraševali. To je želja, ki sem jo imel tolikokrat in ki sem mislil, da je neizvedljiva... Simpatije, ki molče, antipatije, ki se ne izražajo, nezaupnosti, ki se ne smejo pokazati niti z besedo niti s kretnjo... Tega nisem našel še nikjer razen tu.«

»Četrta točka. — Gg. tujci, ki imajo seboj konje, smejo obračunati z očetom-gostiteljem samo svoje lastne stroške. Kar se tiče konj, se dogovori z bratom, ki je oskrbnik hlevov.«

»To se me ne tiče več,« je rekel Jozua.

»Toda v celoti mi pogoj ugajajo.«

Stopil je nato vun in zavil na vrt, posipan z ostrim peskom, kajti ko se je obrnil, je zapazil med dvema hruškama plešasto priorjevo glavo.

»Gospod prior,« je dejal, »imam idejo, ki se mi zdi dobra. Ostal bi rad tu.«

»Kako to?«

»Kot slikar.«

»Imamo dva brata, ki se razumeta dobro na barve in na malto. To nam zadoštuje.«

»Toda oprostite, jaz sem historični slikar.«

Stari godrnjač — sključen pod težko kuto in ki ni pazil kdovekako na nuanse, je odvrnil kratko:

»Takih ne potrebujemo.«

»Pa saj imate cerkev?«

Prior ni odgovoril — gospodaril je z besedami.

»Vaša cerkev je naga kakor vaše kašče. Poslikaj Vam kor. Ustavil bom veliko kompozicijo, kakor pravim mi. Vi me boste živeli in jaz Vam dam svoje delo. Sprejmete?«

Starček je gledal tega popotnika in si mislil, da je prešel gotovo že marsikatero trnjevo pot, predno je našel zavetje.

»Bomo videli,« je rekel enostavno.

Jozua je dobil dovoljenje, da ostane. Dobil je svojo celico, cinasto jedilno orodje in kot v pralnici, ki ga je izpremenil v

atelier, da izdela načrt. Polje, ki je ležalo krog in krog mu je neskončno ugajalo. Zadnji jesenski dnevi so ga vabili k sanjarjenju. Z vžitkom je molče prisostvoval temu koncu žetve, opazoval vozičke naložene z vrečami krompirja ali polne koruznega stročja ali suhe detelje, ki so jih vlekli volji, počasi, korak za korakom. Vozniki v belih ali rjavih kutah, so si mislili, kadar so ga srečavali po izvoženih cestah:

»Gospod Jozua išče navdajnenja.«

Moralo je pa biti dobro skrito to navdajnenje, sodeč po tolikih izprehodih, ki jih je delal, da ga privleče na dan.

Končno je prišlo, kakoršno je bilo. Slikar je načrtal z ogljem na ogromnem papirju nekaj grupiranih senc, krogov, ki so predstavljali oblake, eno črto, ki je zaznamovala zemljo in pet žarkov okrog nekakega kroga, ki naj bi bil zvezda. Naslov dela je bil: »Spremembo sv. treh Kraljev.« Jozua se je bil odločil, da obdela ta svet, — imel je v mislih tudi druge — ker mu je dajal priliko, da spravi na platno kar tri kralje — vedno si je bil želel slikati enega — tri dolge vrste oseb za njimi in okoli njih celo menažerijo. Res, da je bila tupa, kakor noga ali taca predolga, kakor naka prekratka, kak vrat čudno nataknen. Toda ali ni včas tako tudi v naravi?

Kritiki tega načrta niso imeli ničesar proti njemu. In umetnik je razumel, da ima pred seboj zagotovljeno vso zrimo ležišče, jed, kurjavo, da ne računam družbe teh

in da se bolj kakor dosedaj pazi na štedenje.

Povišane pokojnine vpokojencem.

LDU Belgrad, 17. marca. Od 1. aprila dalje bodo dobivali vpokojenci in vpokojenke vsi enako brez razlike v penziji po 200 dinarjev mesečno ter za vsakega člana rodbine po 45 dinarjev na mesec kot draginjsko doklado. Ta povišek velja od 1. decembra 1919 dalje ter bo izplačan dne 1. aprila o priliki plačevanja pokojnine.

Amerika.

Wilson in zveza narodov.

LDU Washington, 18. marca. (DunKU -Brezlično.) Predsednik Wilson odklanja tudi novi pridržek k točki 10 pogodbe za zvezo narodov, ki ga je senat sprejel z 58 glasovi proti 26 glasovom.

Poljska.

Železničarska stavka.

LDU Beuthen, 18. marca. (DunKU) — Glasom poročil, došlih semkaj, je izbruhnila v vsej Poljski železničarska stavka.

Nemčija.

Ebert došel v Berlin.

LDU Dunaj, 18. marca. (ČTU) Po časopisnih vesteh je došel Ebert s posebnim vlakom v Berlin. Državni justični minister Schiffer je prevzel upravo državne pisarne. Čuje se, da bosta Noske in Bauer odstojala.

LDU Berlin, 18. marca. (DunKU) Kakor doznava zastopnik dunajskega dopisnega urada, dospe državna vlada jutri v Berlin.

LDU Stuttgart, 18. marca. (DunKU.) Državna vlada je izdala zaporna povelja proti Kappu, Lüttwitzu, vrhovnemu predstniku v Šleziji, admiralu Trotha in še več drugim osebnostim.

Sporazum med zastopniki vlade.

LDU Berlin, 18. marca. (DunKU) Tri točke, v katerih so se pri včerajšnjih pogajanjih zastopniki vlade in obeh desničarskih strank zedinili, se glase pravilno takole: 1. Volitve v državni zbor naj se izvrše najkasneje meseca junija. 2. Volitev državnega predsednika naj izvede ljudstvo ustavnim putem. 3. Smatra se za potrebno takojšnja preosnova vlade.

Manifest entente.

LDU Pariz, 18. marca. (DunKU) — »Temps« poroča, da bodo ententne države izdale slovesen manifest, v katerem bodo odločno poudarjale, da nočejo trpeti prevratnih razmer v Nemčiji in da hoče ententne podpirati vlado, ki je postavljena ustavnim putem, ter tako pokazati, da nikakor ne žele zavratno zloma Nemčije, kar trdijo germanisti in spartakovci. Nasprotno hočejo pokazati Nemčiji pot, ki edino-le vodi k rešitvi.

Samomor Lüttwitza.

LDU Dunaj, 18. marca. (ČTU) »Wiener Journal« poroča, da je Lüttwitz izvršil samomor.

Krvavi boji.

LDU Kottbus, 18. marca. (Wolffov urad.) Rdeča garda kottbuske okolice, ki je povečini sestavljena iz delavcev Senienbergovega premožnega okraja, je imela včeraj popoldne z državno brambo, ki je

rabila artiljerijo, velik boj. Državna bramba je imela dva mrtva, štiri ranjence in štiri pogrešane, ujela je 80 do 90 nasprotnikov. Izgube na ranjenih in mrtvih na strani delavcev se cenijo na 50 do 60 mož. V Schmalkaldenu se je sestavil akcijski odbor izmed delavcev okrožja in je prevzel oblast. V Langensalz se bojujejo od danes jutraj. Sodruga ropa po mlinih in pekarijah.

LDU Leipzig, 18. marca. (DunKU) — Boji po ulicah so trajali z neznatnimi posledki pozno v noč. Bavarski kolodvor je v rokah delavcev. Od polnoči dalje je razmeroma mirno. V Plauen so zahtevali nemiri 7 mrtvih in 15 ranjenih. Splošna stavka se je tam končala. Iz raznih krajev Vogtlanda prihajajo poročila o nemirih.

Politične novke.

+ »Zakaj pa sedaj ne odpirate ust?« Tako vprašuje »Naprej«, ko napada sedanjo vlado. Obtožuje prejšnjo Protić-Koroščevo vlado, da je »prodala vso žetev trgovcem in prekupcem«, da s tem služi kapitalu, ki jo bo podpirala. Žolti marksisti so premeteni, a premalo, da bi jim kdo verjel. Ali jih je šele sedaj sram, da so imeli sedem mesecev prehrano v rokah, da so imeli za časa žetve vso moč, da bi zajamčili ljudstvu živež? Laž je, da je dr. Koroščeva vlada prodala vso žetev trgovcem in prekupcem. Res je pa, da je socialistično-demokratska vlada zavozila vso prehranjevalno politiko in da nosi socialistični Bugšek velik del krivde za prehranjevalno krizo. — »Naprej«, list ki napada svojega bivšega urednika od včeraj, se poslužuje danes revolverja in nam kliče: »Zakaj pa sedaj ne odpirate ust?« Mi smo odgovorili. Samo še majhno vprašanje: Zakaj šele sedaj odpirate usta, žolti marksisti? To bi vam bilo toliko bolj pristojalo, ker je to ena izmed redkih vaših duševnih zmožnosti.

+ Naš državni dolg. V belgrajski »Politiki« čitamo sledeče zanimive številke. Viseči dolg naše države znaša danes: 1. 6% boni v kronah 239.000.000 K. 2. 6% boni v dinarjih 28.000.000 K. 3. Posojilo pri Avstro-ogrski banki 300.000.000 kron. 4. Utrganih 20% pri kolkovanju, ki so porabljeni 600.000.000 K. 5. Nepokriti dolg pri Narodni banki 988.000.000 K. — Skupaj naš viseči dolg 2155.000.000 K. — Stalni dolgov: 1. Predvojni dolg Srbije 900 milijonov frankov po današnjem kursu frank po 10 K 9000 milijonov K. 2. Vojni dolg Srbije 2 milijardi frankov 20.000 milijonov K. 3. Ameriško posojilo Srbiji 12 mil. dolarjev po 150 K 3000 mil. K. 4. Ameriško posojilo državi SHS 55 mil. dol. 8250 mil. K. 5. Franc.-angl. posojilo državi SHS 50 mil. frankov 500 mil. K. 6. Franc.-angl. posojilo državi SHS 56 frankov 560 mil. K. — Skupaj stalni dolgov 41.250 mil. K. Skupaj z visečimi 43.405 mil. K. — K tem dolgovom moramo še prišteti odkupnino za osvoboditev, del predvojnih avstro-ogrskih dolgov, odkupnino domen in še kaj podobnega nam bodo naprtili »zavezniki« v Parizu. Kako visoka bo končna svota, to sam Bog ve.

+ Kar desnica da... Povsod v Jugoslaviji so se marksisti (čisti in ne prav čisti) razcepili v desnico in levico. Desnica ima eno gorečo željo: da bi boljševiška levica ne izvedela, kaj dela in da in prejme desnica. Toda levica

molčečih menihov, ki so se mu bili priljubili.

Celo pomlad je rabil, da je slikal osebe po naravi. Po veliki milosti je bilo umetniku dovoljeno, da je postavil predse kakega starega fratra, zlasti enega, ki je oskrboval dvorišče in ki so ga videli trikrat na dan, kako je prihajal na dvorišče pri hlevih, se ustavil in vrtil drzaj malega ropotca, ki ga je imel obesenega za pasom in s katerim je klical kokihi raztresene po gnojiščih. Poleti je naslikal svojo veliko kompozicijo na platno, jeseni jo pritrtil okrog cerkvenega kora in jo popravil.

Popravljanja ni bilo nikdar konec. Dve leti pozneje je bil Jozua še vedno pri trapistih, včasih v cerkvi na vrhu šibeče se lestve, da je popravil kak konec platna, dostavil kakega angela, da izpolni praznino na sliki, podaljšal kakemu magu brado ali dal na dolge noge kamel novih kocin, še večkrat pa zumaj na polju, kjer ni nehalo delo nemih ljudi od jutra do večera.

Privadil se je bil. Čutil je, da so ga imeli radi. Če so ga tudi razumeli? To je druga stvar. Kakor ni na svetu popolne, neskaljene sreče, tako je imel tudi Jozua v kupi svojega veselja primešanega pelina. Imel je morda kritikov, toda publike, te ni imel. Tujci so prišli redkokdaj v kapele, večinoma kupčevalci konj in volov, reditvi svinj, kupci sena ali semenskega žita. Včasih se je videla zjutraj med meniški kutami kaka modra suknja, potegnjena od kolka in pomazana s cestnim blatom, pa so hitro izginile za vogali hlevcev in kašč. Kar se tiče teh starih patrov z belimi lasmi in rjavim obrazom, jih je bilo čudo

gledati, kadar so poklekali po klečalnikih, zopet vstajali, peli, žive podobe molitve, pokore in moči — toda ali so videli? Ali so videli tri mage in njihovo spremstvo in simbolični rob v obliki mreže, kjer je bilo zivali, da bi dejal človek, da je stresla Noetova barka vse, kar je bilo v njej. Jozua je mislil, da res. Vsaj povedali niso svojega mnenja in to je bilo za Jozua, kakor da bi ga ne imeli.

Dva ali trikrat je bil srečal enega izmed njih na pokopališčnem pragu in ga skušal pripraviti, da bi izpregovoril. Rekel je, s pridruženim glasom in pokazal z roko na svojo sliko:

»Vendar enkrat gotovo... Tri leta truda in napora... Trideset let že nisem napravil kaj takega, kajti v umetnikovem poklicu so tudi mrtve sezone... Toda ponosen sem na svoje delo. Mislim, da sem lahko zadovoljen...«

Starček se mu je, gredoč mimo, samo priklonil, malo globlje kot navadno.

Umetnikova častihlepnost je ostala nezadovoljena. Razum o tej točki se je gospod Jozua od začetka svojega bivanja pri trapistih zelo izpremenil. Imel je izglede in imel je časa. Iz tega vandrova je postal neke vrste cenolot. Kadar je razvijal svoje misli o umetnosti — v redkih prilikah, kadar je bilo govorjenje dovoljeno — ga je občudovala skoro vsa samostanska družina. Drugi so se mu posmehovali. Vsi pa so mu bili kakor bratje. Že so se bali, da ga ne izgubijo.

»Gospod Jozua, naš umetnik, se mi zdi zelo holan,« je dejal nekega dne prior. (Dolje.)

zasleduje socialpatriotične voditelje kot huda vest. »Nova Istina«, komunistično glasilo, poroča, da ima bivši ministar sodrug Vitomir Korać dve hiši v Beogradu, eno hišo v Šidu in 750.000 kron denarja naloženega v podjetju Guttman. Skupna vrednost znaša 2.000.000 kron. Veliki proletarec je bil pred vojno čevljar; potem publicist; potem agitator in govornik; potem poslanec in ministar. Sedaj je milijonar.

+ Sokolske zasluge. Zagrebška »Domovina«, glasilo demokratsko-obnovaškega krila, piše o sprejemu kardinala Dubois v Ljubljani med drugim: Posle podne bila je svečana akademija u hotelu Union. Pevanci su jugoslavenske nacionalne pesme i izvajane vežbe od sokola i sokoljšica... Tudi donesek k resnicoljubnosti »demokratskih« listov.

+ Novo italijansko ministrstvo. Italijansko časopisje javlja, da je Nitti popolnoma preustrojil kabinet. Ljud. stranka je radi cele vrste spornih točk glede socialnega dela odklonila vstop v vlado. V novem ministrstvu so: Nitti predsednik in notranji minister, Luzzatti ministrski podpredsednik, Scialoja zunanji minister, Mortara za pravosodje, Schanzer za finance, Falcioni za poljedelstvo, Raineri za osvobodeno ozemlje, Bonomi za vojno, de Nava za javna dela in železnice, Ferraris za industrijo, Torre za uk in Alessio minister za pošte. V zunanji politiki bo vladala, kot vse kaže, stara smer.

Jugoslovanska Matica.

Prišel je zadnji čas, da naš narod vzame sam svojo usodo v roke in da poskrbi, da naši rojaki onstran državnih meja ne bodo trpeli kulturne, pravne in gospodarske škode. Svoje narodno posestno stanje je dolžan braniti vsakdo, ki mu je na tem, da ostane jugoslovanski narod neokrnjen tudi v tistem delu, ki je zunaj naše države. Zato se osnuje 21. t. m. po vsej državi narodnoobrambna organizacija, pri kateri bodo delali možje vseh strank enotno in složno.

Društvo je ime »Jugoslovanska Matica« in cilj mu je pospeševanje gospodarskih in kulturnih interesov Jugoslovancev v tujini. »Jugoslovanska Matica« ima svoj sedež v Beogradu; potom organizacij svojih podružnic pa razteza svoj delokrog na celo kraljevstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. V delokrog društva spada naloga, da na primeren način vzbudi zanimanje javnosti v domovini za naš narod v tujini, da javnost seznanja s potrebami in položajem Jugoslovancev v tujini in da zbira sredstva za njihovo kulturno in gospodarsko povzdigo po enega odposlanca, za vsakih daljnjih 50 članov pa zopet po enega. Občni zbor se shaja redno v prvih treh mesecih vsakega leta.

Pozivljamo vse zavedne Slovence, da se včlanijo pri podružnicah »J. M.«, ki se osnujejo po vseh večjih krajih širom Jugoslavije.

Dnevne novice.

— Belokranjske pisanice. Prvikrat so se naše vrle Belokranjice s svojimi umotvori pojavile v javnosti. Za Veliko noč so nam poslane svoje pisanice, ki so razstavljene v umetniški propagandi, Sodna ulica. Nad pet sto jih je, in dve nista med seboj enaki. Prekrasne so vse, zato je težko najti izmed njih najlepšo. So eno-, dvo- in večbarvne. Okraski na njih so izvršeni s posebnim okusom in so prav tipični za Belokranjino. Opisale so jih povečini dekleta, pa tudi starejše ženske so se jim po dolgih letih zopet pridružile ter si pri tem vzbujale lepe spomine na svoja mlada leta. Saj so jih tudi one v svoji mladosti opisovale, da so jih podarile kot velikonočno darilce svojim izvoljencem. Opisovanje girhov je bilo pred davnimi časi razširjeno po vsem Slovenskem, a žal, da se je ta lepa navada skoro povsod opustila. Le Belokranjice so ostale svojim tradicijam zveste. Belokranjice opisujejo sirova jajca s posebnim pisalom, iz katerega se polagoma cedi raztopljen vosek. Z voskom opisana jajca polagajo v razna barvila, po zadnjem barvilu pa jih potem skušajo. Za barvila je bila sedaj trda. Dobiti jih je bilo le nekaj vrst, in po zelo visokih cenah. Da pokažemo našim vrlim Belokranjicam, kako zelo so nas razveselile in presenetile s to pošiljavo, kakršne od sedaj še ni videl naš trg, sezimo pridno po njih. Niti ena pisanica ne sme ostati neprodana. S tem jih bomo vsaj deloma odškodovali za njih trud in spodbudili jih bomo, da nam jih prihodnje leto zopet pošljejo.

— Ustavljen izvoz živil. Z ozirom na razne komentarje v časopisju o ukrepu deželne vlade, ki je ustavila izvoz moke in žita iz Slovenije, se uradno ugotavlja, da je deželna vlada ustavila vse transporte z žitom in moko, ki se nahajajo na slovenskem ozemlju kot prevozno blago, določeno za inozemstvo. Od te prepovedi so izvzeti ententni transporti, ki naše ozemlje samo pasirajo, in transporti ameriške pomožne akcije (American Relief). Za vse

druge transporte z žitom in moko so pa dobile železniške postaje nalog, da jih zažre in naznanijo odseku za prehrano, ki bo potem z njimi razpolagal. Ta ukrep je bil potreben zato, da se prepreči v Sloveniji kriza v prehrani, ki je pretela vsled tega, ker je bilo zaplenjeno v Somboru in drugod žito in moka, nakupljena za Slovenijo. Ministrstvo prehrane je to provizorno odredbo deželne vlade razširilo in prepovedalo izvoz živil sploh ter vsako izdajanje izvoznice. Avstrijskemu žitnemu zavodu je deželna vlada prošnja za izvoz zavrnila.

— Nabiranje članov za Jugoslovansko Matico. Pozivljamo vse organizacije, vsa društva po celi Sloveniji, da začno nemudoma nabirati člane za »Jugoslovansko Matico«. Nabiralne pole za člane se bodo razposlale organizacijam in posameznikom, kjer bi se to ne zgodilo, se bodo dala potrebna navodila. Članarina znaša mesečno po 1 dinar. Naša dolžnost je, da polnoštevilno pristopimo v društvo. Opozorjamo samo, da ima »Andreas Hoferverein« na Tirolskem, društvo z narodnoobrambnimi cilji, nad 60.000 članov, zakaj bi mi ne mogli tega števila doseči. — Pripravljalni odbor J. M.

— Akademsko društvo »Kras« na Dunaju. Vsi jugoslovanski slušatelji dunajske visoke šole za poljedelstvo, gozdarstvo in kulturno tehniko so združeni v strokovnem društvu »Kras«, ki je nastalo iz prejšnjih društev »Krasa«, »Lipe« in društva »Srbi agronomi«. Cilj društva je strokovna in družabna izobrazba. — Vsi oni, ki so bili poprej naklonjeni omenjenim društvom, naj blagovolijo ohraniti svojo naklonjenost i ujedinenemu društvu. — Odbor. (k)

— Glasbeno društvo v Zagorju ob Savi priredi dne 21. t. m. v proslavo 50-letnice Simon Jenkove smrti koncert z različnimi pevskimi točkami in sodelovanjem društvenega orkestra. (K)

— Odbor »Katoliške Lige« prosi vsa č. duhovščino, gg. lajke društva in organizacije, katerim se je odposlala okrožnica, da se čimprej odzovejo vabilu in da obenem zainteresirajo vse dostopne sloje za našo sveto stvar.

— Okrožni klub Jugoslovanskih dobrovoljcev za Gorenjsko vabi vse člane, da se gotovo udeležijo občnega sestanka, ki se vrši v nedeljo 21. marca v Kranju v posebni sobi hotela »Nova pošta« ob pol 10. uri predpoldne. Kdor od dobrovoljcev se še ni javil, naj se javi istega dne pri sestanku; za one, ki se ne javijo, ne prevzame društvo odgovornosti, ako bodo zapostavljeni. (k)

— Jugoslovanska knjigarna naznanja, da bo imela zaradi premnogega notranjega dela svojo trgovino dne 22., 23. in 24. marca zaprto.

— Podružnica Slov. Rdečega križa za Tržič je imela 16. t. m. redni občni zbor. Iz poročila načelstva se je čulo, da šteje 172 članov, in da je bilo 10 sej. Podružnica se je ustanovila 18. sept. 1914. V blagajni je premoženja do 400 kron. Za vračajoče se vojne ujetnike je bilo nedavno nabranih 480 K, ki so se odposlale na vodstvo v Ljubljano. Občni zbor je izrekel zahvalo vsem odstopivšim odbornikom zasti pa bivšemu tukajšnjemu poštnemu oskrbniku g. Jankotu Zadniku, ki se je preselil v Ljubljano in si je kot blagajnik podružnice stekel mnogo zaslug zanj. Novi odbor se je tako sestavil: predsednik duh, svetnik Potokar, podpredsednica inženjerjeva soproga g. Anka Polak, tajnik g. učitelj J. Vider, blagajnik g. davčni nadupravitelj v p. K. Pirc, odborniki: župan g. Fr. Ahačič, g. tov. Papov, občinski tajnik g. Japelj in g. Fina Mally, trgovčeva soproga.

— Nesreča. Jožefa Meglič iz Doline pri Tržiču je šla 17. t. m. z bratom po žaganje na veliko Bornoovo žago. Vsled nepazljivosti jo je prijel veliki jermen ter jo vrغل v vso silo, da so se razlili možgani in je 14letna deklica obležala mrtva. Pokopali so jo v Tržiču.

— Kako se agitira za Sokola. V Mirni na Dolenjskem je šolska voditeljica ob enem oskrbnica velike graščine. K -jej pride oče, ki ima svoje sinčke pri orlovskem naraščanju. Rad bi dobil v njem travnik, a gospa mu kratko odgovori: »Vi imate svoje otroke zapisane pri Orlih. Če jih vpišete k Sokolu, dobite mrvo, sicer pa pojdite k župniku ponjo.«

— Država v državi. Z ozirom na notico pod tem naslovom v »Slovenca« z dne 18. marca 1920 prosim, da priobčite sledeče: Dekreti, ki so jih dobili nameščenci ček. urada, vsebujejo v splošnem določbe ministerijalne naredbe z dne 25. januarja 1914 drž. zak. št. 21, ki ureja službeno razmerje pisarniških pomožnih moči pri državnih oblastih, uradih in zavodih. Po pf. 72 te naredbe službeno razmerje pomožnih moči se ureja po službeni pogodbi, sklenjeni med predstojnikom urada oziroma oddelka, in med nameščenem. Po pf. 76 iste naredbe imajo pisarniške pomožne moči pravico do plače samo za tiste dni, ki so v resnici odsluženi v uradu in za tiste nedelje ter praznike, ki padejo med te dni. Tudi nameščenkam čekovnega urada se je priznala ta pravica. Tretji -stavek istega paragrafa, ki

določa dobo, med katero v slučaju bolezni imajo cele oziroma skršene službene prejemke pisarniške pomožne moči, se ni mogla za sedaj uporabiti tudi za naše uslužbenke, ker isti niso bili nastavljeni niti kot pisarniške pomožne moči niti kot poštna aspirantke, za katere veljajo podobna določila. V Sloveniji je sedaj 336 uslužbenec v poštni službi, ki so uslužbene pod ravno istimi pogoji in ki so še v toliko na slabšem, ker nihče med njimi ne ostane v službi za nepretrgano dobo, kakor je to pri ček. uradu, kjer so pomožne moči že skoro 1 leto brez presledka zaposlene in vendar zaradi tega nikdo ne napada poštne uprave, pač pa se napada ravnateljstvo ček. urada, ki ga ne zadene nobena krivda, ker se je ravnalo po obstoječih predpisih in navodilih, ki jih je ustmeno prejel pri poštnem ministrstvu v Belgradu. — Dr. B. Maričič.

— **»Nek begunec«.** Pod tem naslovom je »Jugoslavija« z dne 17. t. m. objavila članek, iz katerega mora povzeti vsakdo, ki zna brati tudi med vrstami, da »Posredovalni urad« izvablja begunce »večje vsote denarja« in jim daje zanj dvomljiva potrdila, ki ne odgovarjajo »najprimitivnejšemu« denarnemu poslovanju. Pisec prosi in ne zahteva pojasnila; zato mu odgovorim, toda ne njemu na ljubo, ampak zato, da ne bi kdo mislil, da tudi osebe Posredovalnice zlorablja begunce. Če bi pisec pošteno mislil, moral bi se, po mojem mnenju, zglasiti v Posredovalnem uradu in prositi, oziroma zahtevati tozadevnega pojasnila ne pa opozoriti javnost na nekaj, o čemur ni vedela ničesar, ali pa v svojem poročilu vsaj imenovati dotičnega begunca in seveda tudi podpisati poročilo s svojim polnim imenom. Če bi bil pisec tako ravnal, zaslužil bi pohvalo, ker vsakdo bi videl v njem človeka, ki štiti nesrečne begunce in si prizadeva pomagati jim. Ker pa ni tako postopal, je njegov namen prozoren: sumničati osebe Posredovalnega urada, vzbuditi nezaupanje do istega in napolniti vračajoče begunce z dvomom in strahom, da ne vdolijo več denarja, ki so ga izročili podpisane. Sedaj pa k stvari sami. Begunci, vračajoči se v zasedeno ozemlje, ne smejo vzeti s seboj jugoslovanskega denarja. Zamenjati ga morajo v lire, vložiti ga v hranilnico ali pa izpostaviti se nevarnosti, da jim ga ob prekračenju demarkacijske črte odvzamejo carinski uradniki. Beguncem, kateri imajo kaj denarja, svetujem, da zamenjajo v lire le toliko, kolikor nujno rabijo na potovanju, ali za prvo silo v domovini, preostanek pa, da vložijo v hranilnico. Ob nedeljah in praznikih ne morejo izmenjati denarja, ne vložiti ga v hranilnico. Pa tudi ob drugih dnevih ne gredo radi v menjalnice in hranilnice in najraje izročijo svoje malenkostne zneske meni, da jim po možnosti preskrbim izmenjavo v lire ali pa da vložim denar v hranilnico, ne da bi zahtevali kako sprejemno potrdilo, katero v naglici napišem in jim takorekoč vsilim. Dogajajo se tudi slučaj, da mi begunci oddajo svoj denar v zadnjem trenutku, tik pred odhodom vlaka. Tedaj pa ni časa, da bi stranki izdal sprejemno potrdilo v taki obliki in vsebini, ki bi zadovoljilo pisca ali kakega bančnega uradnika. Pripomnim, da ni še noben begunc zahteval od mene sprejemnega potrdila za to, kar mi je izročil; izdal sem ga prostovoljno, ker načeloma ne sprejemam ničesar, ne da bi potrdil, kar sem sprejel. Denar, ki ga sprejemam, vlagam v hranilnico. Hranilnica kmetskih občin na Dunajski cesti 38 hrani vinkulirane knjižice, jaz pa seznam potrjen od vodstva hranilnice. Sprejemam od beguncev tudi najnovejšo »vrednostne listine« takozvane »bone«. Tudi za te sem izdal potrdila na lističkih, kakršne imam pri rokah, in jih rabim, da nakazujemo beguncem hrano. Imam jih 154. Predstavljajo vrednost 4620 K ali 1155 dinarjev. Kdor želi še kakega pojasnila, naj se zgleda v naši pisarni ali pa tudi, na dostojen način v kakem listu s podpisom svojega imena. V Ljubljani, dne 18. marca 1920. J. Budin.

— **Za ubogo vdovo s petimi neprekrbljenimi otroci** so nadalje darovali Neimenovan 6 K. — Neimenovan 80 K. — Gosp. Lomšek Anton, Dolsko, 10 K. — Preč. g. Lavrine Ferdo, župnik, Radovljica, 10 K. — J. B., Ljubljana, 10 K. — Neimenovan 20 K. — Neimenovana 20 K. — Gospa Kocjan nabrala 427 K. — Gospa Poženelova nabrala 200 K. — Bog plačaj vsem stotero!

— **Dva »nesrečneža«.** Gabršček Jakob je služil za hlapca pri Josipu Matežiču; oba sta begunca. Gabršček si je izposloval pri nekem županstvu potrdilo, da je pripeljal iz zasedenega ozemlja kravo, kar pa ni bilo res; temeljem tega potrdila si je preskrbel izvoznico za 1 kravo in 2 prešča; denar mu je dal njegov bivši gospodar

Josip Matežič. Gospod nadkomisar Gerzinič od verižniškega urada je obsodil Gabrščka v 2 tedna zapora, Matežiča pa v tri dni zapora in v 50 kron globe; živina zapade.

— **Za koga velja polteljska ura.** Poroča se nam: V Radovljici se morajo vse gostilne točno ob 9. uri zvečer zapreti. Izjemo dela samo ena gostilna in sicer gostilna Peternel. Tam se lahko toči tudi pozneje, do polnoči in čez. Malo čudno se to sliši, da gosp. glavar Mencinger, ki hodi sam iz te gostilne pozno ponoči (okoli polnoči) tega do danes ni opazil.

Ljubljanske novice.

Iz Ljubljanskemu prebivalstvu! Prvi pomladni dan, to je v nedeljo 21. t. m. se na svečan način po vsej naši državi ustanovi »Jugoslovanska matica«. Mestna občina Ljubljanska bo ob tej priliki okrasila svoja poslopja z državnimi in narodnimi zastavami. Vabim vse, ki čutijo jugoslovansko, da enako okrase svoje hiše in stanovanja. V Ljubljani, dne 17. marca 1920. Župan: dr. Ivan Tavčar.

Iz Jugoslovanske dobrovoljci. Zbirališče za nedeljsko manifestacijo je v gostilni Mikuz (Kolodvorska ulica 3) ob pol 10. uri.

Iz Slomškove zveze. Odborova seja v soboto ob 5. uri v Mostah. Člani in članice Slomškove zveze iz Ljubljane se udeležijo nedeljske manifestacije s šolsko mladino; oni z dežele s krščansko-socialno zvezo; ki se zbira na dvorišču »Uniona« (vhod iz Frančiškanske ulice).

Iz A. D. J. T. pozivlja vse slušatelje tehniške fakultete, da se udeležijo manifestacij povodom ustanovitve »Jugoslovanske Matice« v nedeljo 21. t. m. Zbirališče ob pol 10. dopoldne pred univerzo (deželni dvorec).

Iz Javni nastop Dijaškega Orla se vrši v nedeljo, dne 21. marca t. l., ob pol 8. uri zvečer v veliki dvorani Ljudskega doma. Prijatelje našega katoliškega dijaštva in orlovske misli vabimo, da se zanesljivo udeležijo prireditve. — Odbor Dijaškega Orla. (K.)

Iz L. citrarski klub »Favorit« s sedežem v Ljubljani, Tabor 5, pritličje levo, naznanja občinstvu, da se vsak ljubitelj tega instrumenta sprejme kot član k temu klubu. Nadaljnja navodila se vsakemu članu daje ustmeno. — Vsled tega se opozarja in izdaja ta poziv, da se v najkrajšem času javijo osebe, katerim je ta godba in instrument ideal. Prijave se sprejemajo vsak dan ustmeno od 3. do 4. ure popoldne in od 7. do 8. ure zvečer, ali pa pismeno. Tabor 5. — Tudi osebe, ki so se že prijavile pred časom, se naprošajo za ponovno zglasitev, ker bi radi obsežnosti dela prijavljeni ne mogli biti pravočasno obveščeni. (K.)

Iz Vsi poštni in brzojavni uslužbenci in vpokojenci s Primorskega in iz zasedenega ozemlja so vabljeni na sestanek, kateri se vrši v nedeljo 21. t. m. ob 15. uri v gostilni gospe Lovšin, podomače pri Černetu, Gradišče 13, da se pogovorimo glede ustanovitve »Kluba« Primorcev. Vstop je dovoljen tudi družinam. — Pripravljalni odbor. (K.)

Iz Med gasilce vabi in kliče Ljublj. prostov. gas. in rešev. društvo vse moške nad 18. letom. Zglasilne pole se dobe pri društvenem vežbalcu v Mestnem domu. — Mladenci in moške, brez razlike strank in stanu, pristopite k temu prepotrebniemu društvu! (K.)

Iz Zasačen tat. Okoliški nadzornik g. Jože Gruđen je aretiral Franca Hvatala, ker je kradel. Hvatal je zelo delomržen človek. Na policijskem ravnateljstvu je Hvatal priznal, kar je storil in prosil poslušajočega uradnika: »Odpustite, gospod, kaj takega ne bom nikoli več naredil.«

Iz Nevarni pustolovec je Alojzij Lampert. Dne 16. julija 1919 je bil pri deželni sodišču v Ljubljani obsojen na 6 mesecev težke ječe, ker je izvalil pod zvito pretvezo, da jim preskrbi službo v Gradcu, Filomeno K. in Ano P., da sta se odpeljali iz Ljubljane; v Celju in Mariboru ju je gostil in okradel. Dne 10. decembra 1919 se je pa približal Justini S. iz Novega mesta, katera je prišla na ples v Narodni dom; prej je bila pa v hotelu »Tivoliju«, od tam jo je spremljeval po kavarnah in v »Narodni Dom«, kjer sta oddala v garderobo skupno plašče in klobuke; listek je spravila Justina S., c; ob pol 1. uri sta prišla v »Narodni Dom«, med tem ko je Justina S. plesala, je pa prišel Lampert po listek k njej, češ, da mora z vlakom v Zagreb; dala mu ga je, on je pa z njenim plaščem in šavlom izginil in se ni peljal v Zagreb, ker ga je Justina S. precej na kolodvoru iskala, ker je kmalu zapazila, da ji je Lampert ukradel plašč in šavl. Lampert se zagovarja, da je plašč in šavl položil na stol in odšel iz Narodnega Doma. Filomena K., katero je lani Lampert okradel, odgovori zaslizana kot priča na vprašanje prvomestnika nadsv. Zebreta: »Ali Lampert rad laže?« — »Kakor je dolg in širok se laže.« Lampert je bil obsojen v dve leti težke ječe. Po razglasu sodbi se obr-

ne Lampert proti priči Justini S., ji hitro zažuga z roko in reče: »Wir werden nach zwei Jahren schon zusammenkommen!«

Iz Ker je prodajala krompir po 6 K kilo, je obsodil g. nadkomisar Gerzinič Nežo Kokalj na 1000 K globe in 1 teden zapora.

Iz Za liter mleka je zahtevala 4 do 5 kron Marija Kregar; g. nadkomisar Gerzinič je zato obsodil drago mlekarico na 300 kron globe in na 5 dni zapora.

Iz Za »gehajm«-policista se je izdajal brezposelni potnik Rudolf Kosmač proti fotografu in godcu Albertu Pestnerju pri Zlatorogu, kamor je prišel z dvema kronama in je ostal tam v družbi do 5. ure zjutraj. Pestner, ki je »gehajm«-policistu zaupal, mu je ponudil v nakup starinsko uro za 600 kron, o kateri je Kosmač rekel, da jo bo prodal nekemu grofu, pozneje je Pestnerju rekel, da je uro izgubil in mu obljubil, da mu bo 600 kron v obrokih poravnal, kadar bo kaj zaslužil in mu je tudi suknjo zastavil. Deželno sodišče je obsodilo Kosmača, ker se je izdajal za »gehajm«-policista, po § 104 srbskega kriminalnega zakona v 15 dni zapora, oprostilo ga je pa od obtožbe, da bi si bil poskušal na goljufivi način prilastiti Pestnerjevo uro, ker je verjeten njegov zagovor, da je uro izgubil.

Najnovejša poročila.

POGAJANJA ZA KONCENTRACIJO.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 18. marca. Demokrati so pričeli popolnoma popuščati. V svojem odgovoru, ki so ga poslali dr. Smolaki, popuščajo od svojih prvotnih zahtev. Pristali so na to, da določijo svojega pooblaščenca, ki bi se direktno pogajal s parlamentarno zajednico, oziroma z delegatom, ki ga ta določi. Demokratsko-socialistični blok je določil Draškovića, parlamentarna zajednica pa Protića. Ker so demokrati popustili glede števila ministrov, katere bi imeli v novi vladi, in ker so pristali tudi na arbitražo, katero je predlagal dr. Smolaka, se bodo pogajali le še o tem, koliko časa naj deluje narodno predstavništvo, o preosnovi pokrajinskih vlad in o drugih malih vprašanjih.

Belgrad, 18. marca. Med skupinami parlamentarne zajednice vlada največja sloga. Vse skupine popolnoma zaupajo Protiću, ki se bo pogajal v imenu cele parlamentarne zajednice. Sinoči sta obiskala Protića dr. Laginja in dr. Korošec in se z njim razgovarjala o pogajanjih, ki se bodo vršila z demokrati.

TRUMBIČ POKLICAN V BELGRAD?

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 18. marca. V parlamentarnih krogih se govori, da bo zunanji minister dr. Trumbić brzojavno poklican v Belgrad, da se udeleži pogajanj za koncentracijsko ministristvo.

VOLIVNI ODBOR.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Belgrad, 18. marca. Sestavil se je odbor za pregled volilnega zakona. V tem odboru sta po dva člana iz vsake sekcije, skupaj 14 članov. V odboru je 6 demokratov, 3 radikalci, 2 člana Narodnega kluba, 1 član Jugoslovanskega kluba, 1 član Ribarčeve in 1 član Medakovićeve skupine.

OBČINSKE VOLITVE NA HRVATSKEM.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

Našice, 18. marca. V občini Našice je bilo pri občinskih volitvah izvoljenih 13 odbornikov ljudske stranke, 6 komunistov in 3 odborniki izven stranke. Med dvema se vrše ožje volitve.

Zagreb, 18. marca. Volilna borba je izredno ljuta. Veliko agitacijo vodi Narodni klub in frankovci, ki so se vrgli na ljudsko stranko. Mesto je preplavljeno z letaki vseh mogočih strank.

PARLAMENTARNA KONFERENCA.

LDU Belgrad, 18. marca. Danes dopoldne se je vršila takozvana parlamentarna konferenca. Minister Spalajković je poročal o zunanjem položaju. Sklenilo se je v sporazumu z vsemi strankami, da se bo ena prvih sej vršila kot manifestačna seja, kjer bo izrazil ves narod po svojih zastopnikih upravičeno ogorčenje proti italijanski pohlepnosti. Kakor se čuje, poročilo ministra Spalajkovića ni napravilo neugodnega utisa.

BORZNA POROČILA.

LDU Belgrad, 18. marca. Belgradska borza ob 18. t. m. Valute: Francoški franki 415.25, italijanske lire, ponudba 280.50, dolarji 45.60, drahme 475, leji 84, nemške marke 60.50, levi 62, čehoslovške krone, ponudba 53, avstrijske krone 17.50. Devize: Pariz 421, Solun 500, Zeneva-Curij 920, Rim-Milan 316, New York, ponudba 57, Praga 60.50, Berlin 58.75, Dunaj 18.50.

Naše časopisje.

Dnevnik:

- »Slovenec«, Ljubljana.
- »Večerni list«, Ljubljana.
- »Narodna politika«, Zagreb.
- »Jugoslavija«, Sarajevo.
- »Hrvatska obrana«, Osijek.
- »Jadrani«, Split.

Tedniki:

- »Straža«, Maribor, dvakrat na teden.
- »Slovenski gospodar«, Maribor.
- »Domoljub«, Ljubljana.
- »Mir«, Prevalje, Koroško.
- »Murska straža«, Radgona.
- »Novine«, Dolnj. Lendava, Prekmurje.
- »Seljačke novine«, Zagreb.
- »Narodna svijest«, Dubrovnik.
- »Narodna sloboda«, Mostar.
- »Radnička borba«, Zagreb.
- »Jugoslovanski obrtnik«, Ljubljana, mesečnik.

Somišljeniki! V boju za krščansko Jugoslavijo je časopisje najboljšo orožje. Širite ga!

Razne novice.

r Žalostna usoda Wilsonove hčere. Kakor poroča »Chicago Tribuna« je hči predsednika Wilsona, mis Marheta, izgubila glas. Mis Marheta se je zaradi krčne bolezni zdravila v Askvile, ali vsa zdravniška pomoč ni pomagala, da bi ji glas ohranila.

r Grofova hči za 1500 frankov. V Algirju so pravilni sejni za neveste, kjer se takoj na mestu izvršujejo vse trgovske formalnosti poroke. Ko je nedavno — piše neki angleški list — več tujcev obiskalo imenovan semenj, se je približal lep arabski šejk in rekel, pokazavi na neko mlado žensko v skupini, da se je odločil za njo in jo hoče takoj vzeti za ženo. Ko so mu smehljaje rekli, da je mlada gospodična hči angleškega grofa, je pristavil, da je pripravljen dati za njo 1500 frankov. Odšel je s kislim obrazom, ko so mu povedali, da tudi za tak denar ne more dobiti angleškega grofa hčerke.

r Kritična številka Ludovika XVI. Kritična številka Deschanela je bila 13, kritična številka Napoleona 15. Kritična številka kralja Ludovika XVI. pa je bila 21. On se je rodil dne 21. v mesecu, na istega dne v mesecu je poslal zaročni prstan Mariji Antoinetti, dne 21. se je vršila poroka, na 21. se mu je rodil prestolonaslednik, na 21. je poizkusil bežati iz Pariza, na 21. je bil umorjen.

r Novodobni harem. Nekdo, ki je prišel iz Egipta, prinaša zanimive podatke iz tamošnjega življenja. Harem ni več tisto, kar je bil preje; on je postal skrivno zbirališče za znanec in ožje prijatelje, kraj, kjer se delajo spletke, in značilno je, da imajo na javno življenje večji vpliv v harem živče Egipćanke, kot pa svobodno živče Angležinje. Posledice tega vpliva na javno življenje se posebno jasno opazajo v Egiptu.

Prosveta.

pr K. Nori. Polemika med igralci in kritiki se mi zdi v Ljubljani nekaj nenaravnega. Ker ge. Boršnikove v Nori nisem pohvalil, zato je napisala odgovor (Slov. Narod z dne 18. t. m.), pri tem pa zamenjala addresso. To bi bil zame razlog, da molčim, ker h kritiki, ki sem jo napisal, nočem ničesar dodajati. Ker pa je ga. B. iz zadeve napravila umetniški politikum in na istem mestu, kjer je prejšnji dan brala mojim podobne besede, govori o kritiki in njenem razmerju do Ljudskega odra, moram izjaviti, da jaz do danes za Ljudski oder nisem napisal še nobene kritike. Zato bi bilo tisti del odgovora treba a priori hvaliti. Da je pa kritika o igralcu, s tem, da jo je poprek hvalil, in zato bo gotovo tudi lažje odpustila meni, ko mi ni dokazala krivčnosti v tem, da je nisem a priori hvalil. Da je ka kritika o igralcu, ki se žrtvuje diletantom in jih poleg svojega igranja tudi uči in kritika o gledališču kot narodni kulturni instituciji dvojno, je jasno. Pri prvem je nagib hvalečnosti, pri drugem ga ni treba. Navsezadnje je bila ga. B. v gotovih vlogah na Ljudskem odru najbrž res dobra; jaz sem jo videl le v Maski satana in takrat bi jo bil gotovo hvalil. Pa k stvari, ki mene tiče! Moja kritika je bila oseben napad! Ge. B. osebo ne poznam, spoštujem njen umetniški sloves pa tudi njeno umetnost, kadar je elementarna, pristna. Tedaj za oseben napad ni tal, ker povrh menim, da je kritika tudi stvar vesti in poštenosti. Svoje trditve sem podprl in ji dokazal šolo, ki se z današnjim pojmovanjem o sledalški umetnosti v moderni igri ne ubere več, zato sem tudi govoril o kontinuiteti. Kdor hoče prav, imenuje vsako stvar s pravim imenom. Da bomo imeli kdaj kulturno gledališče — kar danes v resnici vsi hočemo —, ne smemo natikati ljubljanskih očal tam, kjer ne gre za Ljubljano pa tudi za osebe ne.

Fr. Koblar.

pr »Nora«, »Slovenec« in Ljudski der. — Gospa Borštnikova je zapisala v »Slov. Narodu« v ogorčenju nad mladim »Slovenčevim« kritikom tele besede: »Stvar je tale: Naprosili so me v teku letošnje sezi, da bi igrala »Noro« na Ljudskem odru; vse je bilo navdušeno zato in jaz sem drage volje obljubila, da bom igrala »Noro« na Ljudskem odru. Zgodilo se je pa, da sem gostovala sedaj na kralj. Narodnem gledališču kot »Nora«.

— Več mi ni treba povedati.« Ker sem jaz edini, ki imam stike z Ljudskim odrom in uredništvom »Slovenca« obenem, zadene to edino mene. Gospé sem hvaležen, da me je opozorila na greh, ki sem ga storil v resnici, da nisem vodil uredništvo kritik v enem pravcu, prvič zato ne, ker nisem mogel dobiti za Ljudski oder dobrega kritika in drugič zato ne, ker sem bil mnenja, da je kritik s svojim podpisom sam odgovoren za to kar piše. Tičala pa je hiba v hvalisvesti, tja pa tam tudi v »drami«, in ne v graji, ki po mojem mnenju ni bila nikoli pretirana in po tem zadnjem pravcu se bomo gibal pozneje, ali pa bomo — molčali. To je bil moj greh. Za zdaj se omejim samo na one očitke, ki me hočejo postaviti v luč maščevalnosti in namigavajo jasno, kot da sem inspiriral kritikom hvalo ali grajo. O vsem pa to-le: Sedanje vodstvo Ljudskega odra ni postavilo »Nore« za letošnjo sezono na repertoar in jo tedaj ni nameravalo igrati, niti se ni pogajalo z gospo Borštnikovo v ti zadevi ali jo prosilo sodelovanja. Misel sama je bila prišla že lanske leto od gospe Borštnikove same in je ostala samo misel, ker se ni dala uresničiti. To je eno; drugo je pa: Ko je gostovala gospa Borštnikova v »Očetu«, sem pisal v »Slovenca« kritiko jaz in sem zapisal o gospe Borštnikovi te-le besede: »Manj Strindbergova kot ritmojster je bila Lavra, ki jo je predstavljala gospa Zofija Borštnikova; to gotovo ni ena njenih boljših vlog; zdelo se nam je, kot da se giblje izven okvira igre in ne more priti do one veljave, ki bi jo morala imeti Lavra kot ženska z vsemi svojimi pogubnimi lastnostmi, kot jih je orisal Strindberg. Ugajala je njena jasna izgovorjava, dasi je motil njen deklamatorični ton, ki ga moderna drama ne more in sme trpeti.« To sem pisal tedaj, ko v drami »Nore« še niso igrali (23. jan.). Ali jo je naprosil Ljudski oder tudi za »Očeta«? Proti temu gospa B. ni protestirala. »Več mi ni treba povedati.« — France Bevk.

pr Mrak. Drama v treh dejanjih. Spisal Peter Petrovič. Preložil Milan Skrbinšek. Ta drama hrvatskega pisatelja, ki jo je uprizoril Ljudski oder z gostovanjem g. Skrbinška, je vsebinsko preprostejša, a veliko bogatejša, tehnično pa čisto tako zgrajena kot Gozd, ki smo ga videli v letošnji sezoni v Narodnem gledališču. Tragika vojne sta vsebina prvih dveh dejanj: Slepčev vojak se vrne v domačo hišo, kjer mu je oči zapeljal ženo Rado. Žena je propala, postala možu tuja, — on pa jo hoče še pritegniti nase — ali vsaj najti usmiljenja pri nji. Strup propasti deluje v Radi naglo, na drugi strani pa raste stud in upor v očimu Iliji. Ko Rada v pijanosti zasmehuje slepega moža in razdraži Ilijo, vest, zdijva stud v maščevanje — Ilija zadavi Rado. Tretje dejanje spominja zelo na Gozd. Nesrečni ljudje žive s prirodo, se stapljajo vanjo; slepčev Vasilij tava v svet, gleda brez oči, je berač, ki prosi božjih darov. Dočim je Gozd novela, je Mrak res drama, ki zlomi gledalca.

Nastop dovršenega igralca med dilettanti je vedno dvorezen meč. Kar je talentov, potegne taka moč za seboj, kar je slabega, odbije še bolj, vedno pa je tu neravnost, da vpriporitev ni enotna, ker večidel stoji tak človek kot suveren, ki ga drugi ne zanimajo. Zato pa je posebne hvale vredno dejstvo, da g. Skrbinšek tega ni storil. Delal se je enakega med enakimi, zato lahko trdimo, da je prireditev doselja gotov uspeh, ker lice igre je bilo nepričakovano enotno. Tu pa je treba živcev, potrpljenja. G. Skrbinšek je kot Ilija Vujić podal čisto naturalističen tip. Do kraja pasivno vlogo je podal še dovolj rezervirano; kmečkemu človeku, kjer ima prikrita strast in boj svoje oblike je zadel — tupatam pa so pogledale iz oči in ust njegove znane podobe. Na celi režiji je ležala njegova železna roka; dosegel je to, kar je pri tej drami glavno — občutje.

Pri igralcih je imel več ali manj sreče. Škerl kot Vasilij (stavič) (slepčev) je gotovo talent, ki še čaka razvoja, saj ima šele sedemnajst let in lastnega slepega moža ustvariti še ne more, pa je bil vseeno dober. Enak talent je Peršičeva, ki je bila Škerlju najbližja. Njena Rada je bila z malimi izjemami več kot dilettantska; ima tudi iz vrsti značajem primeren organ. Albrechtova je v vlogi Jekice lepo izpolnila občutje — druge naloge ta postava nima. Markova kot mati ni mogla podati, kar bi bila morala; Ljudski oder na brž sploh ne razpolaga z močjo, ki bi igrala te vrste vloge. Iz povedanega po-udarim, da je delo med dilettanti hvalevredna stvar, ki g. Skrbinšku sodi v čast, igralcem pa, ki delajo iz golega idealizma

v korist. Ljudski oder ima gotovo občinstvo, ki je zelo potrebno vzgoje, vsaj kar zahaja na galerijo, in dobro bi bilo, da take predstave niso na delavnik, ali pa vsaj takrat ne, ko se vrši kaka zanimivejša prireditev, kot to pot koncert ruskih umetnikov. F. K.

Interpelacije naših poslancev.

Davčne razmere.

Poslanec Sušnik je postavil na finančnega ministra naslednjo interpelacijo:

Že 14. septembra l. 1919 sem postavil na tedanjega gospoda ministra vprašanje približno te-le vsebine:

V onih delih naše države, ki so spadale nekdanj pod bivšo Avstrijo, se pobira davek na osebno dohodnino še po starem avstrijskem zakonu. Novela k temu zakonu iz leta 1914 določa kot eksistenčni minimum 1600 K. Ta minimum je še vedno merodajen za odmero davka, dasiravno so se narodno-gospodarske razmere tekom svetovne vojne popolnoma izpremenile, vsaka stvar se je podražila najmanj za desetkrat. Sorazmerno bi se moral tudi eksistenčni minimum zvišati najmanj na 5—10.000 K.

Osebnodohodninski davek, ki se pobira na ta način, zadene v prvi vrsti težko meje ljudi, delavce, obrtnike in kmete. Posebno kmete, ker morajo kmetije v Sloveniji poleg osebnodohodninskega davka plačevati še občinske in deželne določke — dasiravno ne obstoja nobena dežela več — zemljiški davek, rentni davek in hišno-najemninski davek. Zraven pride še visoka cetrina in visoki železniški tarifi. V drugih delih naše države ni toliko davkov, nekateri kraji menda sploh ne plačujejo nobenega davka. Ker morajo v demokratični državi za vse državljane veljati enake pravice in dolžnosti, je nujno potrebno, da se ta razlika odpravi in da se davki zenačijo za celo državo.

§ 162, točka 4, zakona o davku na osebno dohodnino določa, da se stroški za stanovanja in preživetje ne morejo odbiti od dohodkov. Ta določba je za sedanjí čas neprimerna in kruto udari zopet kmetijski stan. Res je sicer, da si je kmet med vojno precej opomogel. Opomogel si je samo denarno, dočim je ravno vsled vojske vse njegovo gospodarstvo zanemarjeno, zemlja izžeta, poljsko in gospodarsko crodije obrabljeno. Če hoče kmet svoje gospodarstvo spraviti zopet v stanje, kakor je bilo pred vojno, če hoče pošteno obleči in obuti svojo številno družino, mora v ta namen pri sedanjí neznosni draginji porabiti vse svoje prihranke, marsikdo se mora celo zadolžiti. Zato nikakor ni pravilno, da se pri odmeri osebnega davka računajo samo dohodki, ne pa tudi izdatki. Ravnotoka se nikoli tudi ne vpošteva škoda, povzročena po požaru, toči, povodnji, potresu itd. Ker take določbe ne upoštevajo popolnoma spremenjenih gospodarskih razmer, so zastarele, krivične, in se morajo odpraviti.

Množe se pritožbe, da davčna oblastva pri odmeri osebnodohodninskega davka ne postopajo vedno pravilno, večkrat brezobzirno in celo pristransko. Oblasti pogosto odmerijo davek kar na podlagi poizvedbe svojih zaupnikov, ne da bi pozvale davkoplačevalca, naj pove svoje dohodke. V nekaterih krajih se je zgodilo to celo pri dohodkih od 6—8000 K, kar je v popolnem nasprotju z obstoječim zakonom. Osebnodohodnino sme predpisati samo cenilna komisija, ne pa davčna oblast sama. Vsako drugo postopanje je nepravilno. Ena sama cenilna komisija je seveda za ves politični okraj premalo, vsaka večja občina bi morala imeti svojo cenilno komisijo.

Zelo vznemirja ljudstvo tudi dejstvo, da kak vojni dobičkar ali trgovec z razmeroma majhno vsoto uide davčnemu vijaku, dočim oblasti navadnega kmeta in bajtarja, neupoštevajoč nobene okoliščine, privijejo brezobzirno.

Prizive rešujejo davčne oblasti počasi in se ne držijo dobrih in res demokratičnih navodil, ki jih je izdal finančni delegat v Ljubljani. Na pritožbe ni nobenega odgovora in predno je še rešen priziv, že pridejo oblastni organi in rubijo davkoplačevalce. Tako postopanje vznemirja ljudstvo, povzroča veliko nezadovoljnost, vzbuja nezaupanje in mržnje do državnih oblasti in jemlje ugled naši mladi državi.

Zato vprašam gospoda ministra:

1. Ali je gospodu ministru znano, kako postopajo tu in tam davčne oblasti naspreti kmetom, in kaj hoče ukreniti, da se to ne bo več zgodilo?

2. Ali hoče gospod minister za sedanjí čas neprimerni eksistenčni minimum zvišati na 10.000 K in odpraviti krivično določbo § 162. zakona o osebni dohodnini?

3. Ali je gospod minister voljan v ta namen izdati takoj posebno naredbo, oziroma predložiti Narodnemu predstavništvu zakon o osebni dohodnini, ki bo uvaževal sedanje gospodarske in življenjske razmere in odgovarjal demokratičnemu duhu časa?

4. Kaj hoče gospod minister ukreniti, da se nemudoma izenačijo davki za celo državo?

Ker še do danes nisem dobil odgovora in če stvar ni na uveljavljanje, prosim,

da mi blagovoli gospod minister hitro odgovoriti. Ker pa nočem z interpelacijami ovirati nujnega dela v Narodnem predstavništvu, prosim za pismen odgovor.

Belgrad, 11. marca 1920.

Kamniški vlak naj vozi na glavni kolodvor.

Poslanec prof. Sušnik je poslal železniškemu ministru naslednjo interpelacijo: Ljubljana ima tri kolodvore, južni ali glavni kolodvor, državni kolodvor v Šiški in državni — dolenski kolodvor. Vsi osebni vlaki privozijo na glavni kolodvor, odkoder tudi odhajajo. Potniki iz Gorenjske ali Dolenske lahko izstopajo in vstopajo na glavnem kolodvoru ali pa na državnem kolodvoru v Šiški oziroma dolenskem kolodvoru, kakor jim je pač bolj prikladno. Od te udobnosti izvzeti so edino potniki, ki se pripeljejo s kamniškim vlakom. Ta vlak ne pelje na glavni kolodvor, ampak ostane v Šiški, kjer ni ne tramvaja, ne izvoščkov, ne postreščkov. Potniki morajo vso večjo priljago pustiti na kolodvoru, če niso že prej naročili voza, sami pa morajo hoditi po slabi poti skoro pol ure več v mesto kakor drugi potniki. S tem izgubijo mnogo časa in imajo lahko veliko neprimernost. Zastavljeni so, kakor da bi bili ljudje druge vrste in vendar je kamniška železnica že danes edina, ki je aktivna.

Že v bivšem avstrijskem parlamentu so poslanci opetovano zahtevali, da naj tudi kamniški vlak vozi na glavni kolodvor, pa so dobili vedno isti odgovor, da ni mogoče, ker manjka prostora. Ob prevratu, ko je bil poverjenik za železnice dr. Pestotnik, se je ponovila prošnja, pa je bila zopet odbita menda iz istih razlogov. Od takrat so se razmere precej izpremenile in promet na glavnem kolodvoru ni več tako velik, gotovo bo tamkaj prostora tudi za kamniški vlak.

Zato vprašam gospoda ministra:

Ali hoče gospod minister ugoditi upravičenim prošnjam prebivalcem kamniškega okraja in odrediti takoj vse potrebno, da bo vozil tudi kamniški vlak na glavni kolodvor?

Belgrad, 12. marca 1920.

Pomanjkanje denaturiranega špirta.

Poslanec Sušnik je vložil na finančnega ministra naslednjo interpelacijo: V Sloveniji vlada veliko pomanjkanje denaturiranega in rektificiranega špirta, kar zelo moti in ovira razvoj naše obrti in industrije. Slovenija je glede dobave špirta navezana popolnoma na hrvatske tvornice, posebno na tvornico v Savskem Marofu, katere lastnica je tvrdka Makso Mayer v Zagrebu.

Od 1. novembra 1919, odkar je trgovina s špiritom prosta, ni prejela Slovenija niti enega litra špirta več. Tvrdka Makso Mayer je sicer sporočila dne 5. januarja t. l., da je pripravljena dobaviti Sloveniji 10 hektolitrov denaturiranega špirta, pa tudi ta mala množina se ni dobavila, deloma radi slabega železniškega prometa, deloma, ker je omenjena tvrdka dne 12. februaria naznanila zopet »Uradu za pospeševanje obrti kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani«, da je špirit od 11. februaria dalje zopet pod odsvojno zabrano. Delegacija ministrstva financ pa je obvestila urad za pospeševanje obrti, da to poročilo ne odgovarja resnici.

Ker kljub prosti trgovini špirta v Sloveniji ni mogoče dobiti in je ta za pospeševanje obrti in industrije neobhodno potreben, vprašam gospoda ministra:

1. Ali je gospod minister voljan, takoj odrediti vse potrebno, da dobi Slovenija nemudoma potrebno množino špirta?

2. Kaj hoče gospod minister ukreniti, da bo Slovenija tudi v bodoče redno preskrbljena tako z denaturiranim kakor z rektificiranim špiritom?

Prosim nujno za pismeni odgovor.

Belgrad, 11. marca 1920.

Svetovni šahovski turnir na Bledu.

V nedeljo dne 7. t. m. so se sestali pri Malnarju na Bledu: delegata ljubljanskega šahovskega kluba prof. Vagaža in dr. Čadež ter blejski pripravljalni odbor, sestojec iz članov »Prometnega društva« in odseka za prireditev turnirja. Povedalo se nam je, da je društvo izrazilo naročilo odseku, naj pritegne v pripravljalni odbor osebe članke, ki niso z javnimi funkcijami preobloženi, da se bodo mogli z vso vmeno posvetiti vsem pozornostim napram udeležencem turnirja. Odsek se je pri sestavljanju oziral pa tudi na člane, ki poznajo igro in svet ter obvladujejo tuje jezike in pa krajne in gnotne razmere. Povabil je in so večinoma že pristopili: ge. dr. Vidmarjeva, letoviščarka na Bledu, ki je spremljevala našega mojstra po vseh inozemskih turnirjih, in Alojzija Rusova, županova soproga, gg. dr. Janežič, stotnik Vukelič, tovarnar Kovač, ravatelj Vl. Šapla, Gaber, John Vok Collins, veleposestnik, nadpoštar Verdir, železniški uradnik Pangerc ter iz odbora lekarničar mr. Roblek, graščak Kendra in Kleindienst, župnik v pok. Poziv na zainteresiranje javnosti podpišejo v imenu

blejskega »Prometnega društva« dvorni svetnik dr. Andrej Ferjančič, v imenu »Jugoslovanskega generalnega komisariata za tujski promet v Sloveniji« dr. Rudolf Andrejka, predsedstvo »Šahovskega kluba« v Ljubljani dr. Fran Čadež, v imenu Blejcev rojak univ. prof. dr. Josip Plemelj, v imenu stalnih gostov Djordje S. Simič, polnomočni minister, bivši minister-predsednik v Srbiji. Določil se je tudi lokal: zdraviliški dom; čas: mesec junij in izbrala delegata za Ljubljano, Zagreb in Belgrad za ureditev daril in tehničnih potrebščin. — Delo se je porazdelilo tako-le: ljubljanski šahovski »Šahovski klub« prevzame tehnično vodstvo, t. j. stopi v stik z vsemi svetovnimi in domačimi šahovskimi krogi, preskrbi tehnični material in poroča šahovskim listom; »Tourist office« v Ljubljani vodi nadzorstvo in finance; odsek »Prometnega društva« na Bledu skrbi za udobnost šahovskih mojstrov za čas turnirja in pripravlja sporazumno z obema faktorjema vse prireditve za kritje stroškov.

Orlovski vestnik.

Orlovskim odsekom in okrožjem.

Predsedstvo Orlovске zveze je v svoji seji sklenilo, da se v nedeljo, 21. t. m., ob priliki ustanovitve Jugoslovanske Matice po zastopstvu udeleži manifestacijskega zborovanja. Odsekom pa naroča, da prirede tekom aprila manifestacijske prireditve, ki naj obsegajo domoljubne pesmi, igro in govor o neodrešeni naši zemlji. Podrobna navodila slede. — Z delom za povzdigo srčne in umstvene izobrazbe naše mladine pripravljamo pot odrešenja naših tlačanih bratov in sestra v zasedenem ozemlju.

Aprovizacija.

Š Splošna gospodarska zadruga za Slovenijo v Ljubljani. V ponedeljek 22. t. m. se začne deliti svojim članom sledeče: moka, med, rozine, cvebe, slive in suho domače prekajeno meso. Moke dobi vsaka oseba 4 kg. Stranke, katere imajo izkaznice za cenejšo prehrano, dobe 3 kg moke na osebo po znižani ceni in 1 kg po normalni ceni. Posodo za med je prinesel seboj. Delitveni red je sledeči: V ponedeljek, 22. marca: št. 1—150, v torek, 23. marca: št. 151 do 300, v sredo, 24. marca: št. 301—450, v petek, 26. marca: št. 451—603, v soboto 27. marca: št. 701—802 in 900 do 950, v ponedeljek 29. marca: št. 951—1100, v torek 30. marca: št. 1101—1250, v sredo dne 31. marca: št. 1251 do konca. Ostali zamudniki samo še v četrtek, 1. aprila. Prosi se, da se stranke drže natanko predpisane reda.

Gospodarstvo.

g Na glavnoj skupštini »Cement« d. d. za Portland-Cement u Splitu bilo je zaključeno povišenje dioničke glavnice od 1.500.000 na 3.000.000 kruna. Ovo jedino naše poduzeće, u kojemu je uložen isključivo naš domaći novac, te koje imade tvornicu cementa na krasnome položaju blizu Omiša, nakanilo je znatno povećati produkciju, što biljesa zadovoljstvom i namo se, da će naši ljudi rado uložiti svoj novac u ovo poduzeće, koje lijepe napreduje, i da će tako zapriječiti ušuljanje stranog kapitala.

Prva domača oblačilna industrija Kunc & Maček. Opozarjamo na današnji inserat prve domače oblačilne industrije Kunc & Maček v Ljubljani, ki je otvorila svojo nadrobno prodajo pri J. Mačku na Aleksandrovi cesti številka 3. in prodaja na debelo v Gosposki ulici št. 7. Nova domača tvrdka ima v zalogi najraznovrstnejše moške fine obleke. Čas je bil, da se tudi v veliki oblačilni industriji emancipiramo od tujih tvrdk. 1096

Potrtim srcem naznanjamo vsem so-

rodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša dobra, nad vse ljubljena sestra, oziroma teta, svakinja gospodična

Julijana Premk

po dolgi, zelo mučni bolezni, večkrat previdena s sv. zakramenti, dne 18. marca v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne rajinke se vrši dne 20. marca ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Gradišče štev. 2, na pokopališče k sv. Križu.

Priporočamo jo v blag spomin in molitev.

V Ljubljani, dne 18. marca 1920

Zalujoče rodbine

Premk in Nabernik.

M. Jünker, Patrinjska ulica 3., Zagreb 39
Trgovcem pri većjem odjemu popust.

dobavlja vse kreditne in
privatne informacije v tu-
in inozemstvu. V abone-
mentu ter posamezno ce-
ne zmerne. 6135

V smislu objave iz dne 29. febru-
marja 1920 se vrši dne 22. t. m. v hotelu
„UNION“ ob polli uri drugi izredni
občni zbor.

V Ljubljani, dne 18. marca 1920.

Načelstvo.

z mešanin ali špecerijskim blagom
se vzame s celim inventarjem v na-
jem. Naslov pove uprava tega lista
pod št. 1088

Hlode (kriie)

deske, trame, kostanjev les, gozdove in oglje iz mehkega in trdega lesa kupi po najvišji ceni vsako množino družba Impex v Ljubljani, Krekov trg 10.

Izurjene vlaganke

sprejme Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Trgovska zadruga r. z. z o. z. v Ljubljani
ima svoj

redni občni zbor

dne 28. marca 1920 ob pol 10. uri dopoldne v mali dvorani
hotela »Union« s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Poročilo načelstva.
- 2.) Poročilo o računskem zaključku.
- 3.) Poročilo preglednikov.
- 4.) Razdelitev prebitka.
- 5.) Sprememba pravil.
- 6.) Volitev načelstva in računskih preglednikov.
- 7.) Slučajnosti.

Člani Zadruge se vabijo, da se občnega zbora za nesljivo udeležijo.

Nacelstvo.

Vsi državni, autonomni in privatni uradi _____
vse šole _____

kupujejo samo Ed. Beyer-jevo črnilo,
ki je priznано najboljši češkoslovaški izdelek.
Dobiva se v vseh boljših trgovinah!

Naročila trgovcev-grosistov in detajlistov sprejema:
Ludovik Šef, Maribor, Aleksandrova cesta št. 32,
 glavno zastopstvo in tovarniška zaloga za kraljevino SHS:
 Eduard Beyer-jevih kemičnih tovarn za črnilo in lepila v
 Teplicu-češkoslovaška ter v Berlinu — Chemnitzu —
 Düsseldorfu in Londonu.

Dražbeni oklic.

Dne 30. marca t. l. ob 9. uri dopoldne se bo vršila vsled sklepa okrajne sodnije v Ljubljani z dne 6. marca 1920 opr. štev. A I 1231/19 6

javna dražba
pohištva, obleke in perila v Ljubljani,
Rožna ulica šte. 13.

Kot vzklicna cena posameznim predmetom se določa njih cenilna vrednost.

Najvišji ponudek je treba plačati takoj v roke podpisane-
ga sodnega komisarja in zdražene predmete mora zdražitelj ta-
koj odstraniti.

Dr. Karl Schmidinger l. r.
notar kot sodni komisar.

Pozor!

Velika razprodaja! Ugodni nakup!

Radi pomanjkanja lokalnega prostora, razprodaja se vsakovrstno umetno cvetje, kakor veliko množino mirtnih vencov in šopkov, vsakovrstno perje, aražmarji, palme, šopki za cerkve in svilnate cvetlice vsake vrste.

Krasni nevestni pajčolani, nevestni šopki.

Izdelovalnica umetnih vencov.

Coeticarna VIKTOR BAJT, Ljubljana,
 Šelenburgova ulica št. 6.

Pozor!

Največja zaloga raznovrstnih finih moških oblek
Prve domače oblačilne industrije

Kunc & Maček v Ljubljani.
Eleganten kroj! Prodaja na debelo: Solidno delo!
Gosposka ulica št. 7.

Nadrobna prodaja pri tvrdki:

J. MAČEK, Aleksandrova cesta štev. 3.

[REDACTED]

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:

(Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

(Za dvakratno objavo v tednu se računa 8 kron.)

ELEKTROTEHNIKA
 „Svetla“, Mestni trg 25.
 Verbajš A., Linhartova ulica 4.
BRAMOF. IN GODBENI AVTOM.
 Rasberger A., Sodna ulica 5.
JAVNA SKLADIŠČA
 „Balkan“, I. Ljublj. javno sklad.,
 Dunajska c. 33. (Tel. 366.)
KAVARNE
 „Zvezda“, Ivančič J., Kongres. trg
KLEPARJI
 Korn T., Poljanska cesta 8.
 Remžgar & Smerkol, Flor. ul. 13.

KNJIGARNE
 Jugoslov. knjigarna, Pred škofijo.
KNJIGOVEZNICE
 Knjigoveznica K. T. D., Kopit. ul. 6.
KONFEKCIJSKE TRGOVINE
 Olup Josip, Pod Trančo.
 Schwab & Bizjak, Dvorni trg 3.
KROJAČI
 Gestrin Ferd., Poljanski nasip 8.
LEKARNE
 „Pri Mariji Pomačaj“, Reslj. c. 1.
MANUFAKTURNE TRGOVINE
 Petkosić Jos., Stari trg 4.
 Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.

MIZARJI
 Bizjak Peter, Spod. Šiška 136.
MODNI SALONI
 Götzl Marija, Židovska ul. 8 in 7.
MODNE TRGOVINE
 Kunovar Ivan, Stari trg 10.
 Magdič Pavel, Aleksandrova cesta.
OPTIKI
 Jurman Karol, Šelenburgova ulica.
PARFUMERIJE IN KOSMETIKA
 „Uranus“, Mestni trg 11.
POPRAVILA GRAMOFONOV IN GODBENIH AVTOMATOV
 Rasberger A., Sodna ulica 5.

RESTAVRACIJE
 „Perles“, Prešernova ulica.
SOBNO SLIKARSTVO
 Žuran Martin, Mestni trg 12.
STAVBENA PODJETJA
 Černe Andrej, Sv. Petra cesta 23.
 Treo Viljem, arhitekt, mestni stavbenik, Gosposvetska cesta 10.
ŠPEDIJSKA PODJETJA
 „Balkan“, Dunaj. c. 33. (Tel. 366.)
 Uher F. & A., Šelenburgova ulica 4. (Tel. 117.)
TRGOV. Z URAMI IN ZLATNINO
 Černe Lud., Wolfova ulica 3.

TRGOVINE S KLOBUKI
 Čadež Gvido, Mestni trg 14.
TRGOVINE S PAPIRJEM
 „Uranus“, Mestni trg 11.
TRGOV. Z DEŽN. IN SOLNČN. MIKUŠ L., Mestni trg 15.
TRGOV. Z ŽELEZ. IN POLJED. STROJI
 Zalta & Žilič, Gosposvetska cesta 10. (Mar. Ter. cesta.)
ZALOGE POHIŠTVA
 Fajdiga Filip, Sv. Petra cesta 17.
ZOBOTEHNIKI
 Zobni atelje F. Palovec, Dalmatin. ul. 5, poleg Kmetске posojilnice.

Naročanje „Slovenca“:

I čemo mladega, inteligentnega, prvovrstnega lesnega strokovnjaka

kateri želi postati samostojen in bi bil zmožen voditi večjo tovarno za lesno industrijo. Z delom bi bil treba početi takoj, ker so vsi potrebni stroji na razpolago. Interesentno, ki bi znal to podjetje organizirati, naj pošlje svoj natančni življenjepis in referenco pod naslovom „Študentska“ na Anonimo ekspedicijo Al. Matetič, Ljubljana, Kongresni trg 3./1.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem svojo staroznano pisarno za

potnike v AMERIKO
Cosulich-Line Trst-New York

zopet otvoril. — Z odličnim spoštovanjem

Simon Kmetec,
 Kolodvorska ulica 26, Ljubljana.

IŠČE SE dobro izvežban

knjigovodja

za čimprejšnji nastop. Pismene ali osebne ponudbe na „Promete“, tehnično industrijsko podjetje, družba z o. z. v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 4, I. nadstr. Predstaviti se je med 5. in 6. uro popoldne. — Istotam se sprejme

korespondentinja

popolnoma vešča slovenske in nemške stenografije ter stroje-pisja in vseh v to stroko spadajočih pisarniških del.

Kompenzačni predmeti

železnina, poljedelski stroji, kemikalije itd. proti živilom. — Ponudbe na veletrgovino Rudolf Frömel, Ehrenhausen, Štaj.

Drva

po najnižji ceni mehka in trda vsako množino pripelje na dom „IMPEX“, Mahrova hiša, Krekov trg št. 10, I. nadstropje.

„Vardar“

I. Jugoslovanska tovarna sladne kave Jovo Gigović, Nova Gradiška. Stavonija dobavlja v vsaki množini

sladno kavo

znamka „Vardar“
 v zavrtih po 200 in 500 g. v originalnih zabojih po 50 kg netto, po najnižji ceni, franco vsake železniške postaje.

Skadišče za Slovenijo:

Jovo Gigović

Maribor II, Gl. trg 20.

„Vardar“**Avto-****PNEVMO**
(gumi)

Pielli
Michelin
Goodrich
 dobavlja tak i

J. GOREC,
 Ljubljana.

Jugoslovansko inženirsko podjetje

družba z o. z. inženirska pisarna in stavbno podjetje družba z o. z.

Ljubljana

Maribor

Sodna ulica št. 2

Viktringhofova ul. 34

Oddelki: I. Projekti, proračuni, Nasvetovanje in zastop. Presoja in stavbno nadzorstvo.
 Oddelki II. Vodne gradbe; izraba vodnih sil; poljedelska melioracija.
 Oddelki III. Beton, železobeton. Železne konstrukcije.
 Oddelki IV. Železnice, ceste, predori, mostovi.
 Oddelki V. Industrijska in gospodarska poslopja.
 Oddelki VI. Komercialno razpečevanje gradiva, orodja in industrijskih lvarin.
 Prizjavni naslovi: JJP — Ljubljana — — JJP — Maribor.

Proti:

Sladkorni bolezni,
 bolezn jeter in ledvic,
 oteklini želodca in čreves,
 kroničnemu katarju želodca in čreves,
 žolčnemu kamenu,
 hemoroidom in bolezn mehurja,
 putiki in debelosti, je najboljšo sredstvo
 naravna zdravilna mineralna voda „Rogaška Slatina“.

Rogaška Slatina

največje in najmodernejšo zdravilišče v Jugoslaviji. — Hydroterapija, elektroterapija, inhalatorij, gimnastika za zdravljenje, kopeli z ogljikovo kislino, solne, smrečne, parne, zračne, solne kopeli in kopeli z vročim zrakom. — Vojška godba (43 moč med istimi absolvirani konservatoristi). — Za vsakovrstne zabave je skrbjeno, kakor v največjih svetovnih zdraviliščih. (Umetniški koncerti, tombole, plesni venčki, gledališke predstave, kino, izleti i. t. d.)

Sezija od 1. maja do 15. oktobra.

Ravnateljstvo.

Naročajte in širite „Slovenca“!

„Alko“, veletrgovina žganja, družba z o. z. Ljubljana (Kolizej)
 tel. interurban 131.

Velika zaloga slivovke, tropinjevca, brinjevca, ruma, konjaka in likerjev po najnižjih cenah.

Pri odjemu celih vagonov izjemne cene! Sprejmejo se zmožni zastopniki za Slovenijo.

„Cement“ dioničko društvo za portlant cement u Splitu.**Poziv na supskripciju.**

„Cement“ dioničko društvo za portland cement u Splitu, zaključilo je na glavnoj skupštini, koja je bila održana dne 22. februara, 1920, u svrhu povećanja tvornice cementa povišenje dioničke glavnice od 1.500.000 na 3.000.000 kruna izdanjem 7500 komada dionica po 200 kruna nominalnih:

1. Od ovih dionica biti će prepuštena starim dioničarima polovica, i to 3750 komada, na način da će na dvije stare primiti jednu novu dionicu uz prvenstveni tečaj od

K 500— po komadu, koje se imade odmah potpuno uplatiti.

U tu svrhu potrebno je, da dioničari polože plaštevce starih dionica kod jednog od dolje naznačenih mjesta supskripcije a da se na njima označi izvršenje prava opcije.

Dioničari gube ovu pravu, ako ga ne izvrše do zaključka supskripcije.

2. Ostatak od

3750 dionica stavlja se na javnu supskripciju uz tečaj od

K 800— po komadu, koje se imade odmah potpuno uplatiti.

3. Supskripcija koja se otvara 8. marta, traje do 3. aprila o. g.

4. Pravo repartacije pridržaje sebi upravno vijeće, te ako supskribentima ne bi mogao biti doznačen potpuni broj po njima supskribiranih dionica, biti će im suvišak povraćen sa 2%, kamata nakom obavljene repartacije, koja će biti dovršena do konca aprila o. g.

5. Supskribenti primit će dionice uz povratak megjutomnice na onim mjestima gdje su ih upisali.

6. Supskribenti sudjeluju na poslovnom rezultatu počam od 1. siječna o. g.

7. Osnovan je sindikat, koji jamči emisiju dionica.

8. Upise za supskripciju primaju: Jadranska banka u Beču, Beogradu, Dubrovniku, Kranju, Kotoru, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Opatiji, Splitu, Šibeniku, Trstu, Zadru i Zagrebu, te zadružni savez u Splitu

Upravno vijeće

„Cement“ dioničkog društva za portlant cement.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

VINO Braća Kastl

NA DEBELO!
Zagreb, Gundulićeva ulica 14.
Telefon 21-28.

Novodošlopavo KADILO

se dobi v vsaki množini po nizki ceni pri svečarju J. KOPACU v Ljubljani, GOSPOSVETSKA CESTA številka 90.

Cisto svinjsko mast

samo na debelo po najnižjih dnevnih cenah dobavlja I. Slavenska tvornica suhomesnate robe i masti
J. Gigović, Nova Gradiška, Slavonija.

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani, Dunajska cesta 17.

je ustanovila oddelke za

življenska zavarovanja.

Sprejema: V življenskem oddelku: zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

V požarnem oddelku: zavarovanja vseh premakljivih in nepremakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, strelu in po eksploziji svetilnega plina po znano nizkih cenah.

Podružnica: CELJE, Breg 33.

Ia bosanske slive

v zabojih po 15 kilogr.

Kavo
Čaj
Čokolado
Kakao
Kavni pridatek
Konjak
Rum
Likerje
Šampanjevec
Namizna vina
Mandeline
Rozine
Paradižnike
Dišave

razpošilja po celem kraljestvu od 5 kg naprej poštne prosto

Josip Fabiani
Ljubljana, Prešernova ulica 54.

Domača tvornica rublja d. d.

ZAGREB, Jelačićev trg številka 2, I. nadstropje

nudi trgovcem samo na debelo

moško perilo

kakor razne vrste srajc, spodnjih hlač, spalnih srajc, mehkih manšet in mehkih ovratnikov.

blagovni oddelak

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega

manufakturnega blaga

kakor angleško tkanino, podlogo, svilo, šifon, kretton, čefir, bombažev in nitkaste tkanine itd.

Naročila po povzetju se izvršujejo z obratno pošto.

Skaboform se zopet dobi! proti srbečici, garjam, lišaju, kožni izpuščajem zahtevajte v vaši najbližji lekarni priznane in zdravniško priporočene

Dr. FLESCHEVO izvirno SKABOFORM-MAZILLO.

Ne maže, ne barva, brez duha. Dobliva se v vseh lekarnah. Glavna zaloga za Ljubljano in okolico:

Rihard Sušnik »pri zlatem jelenu« IV., Marji trg.

Sveče,

„mira“ v zavojih po 1 kg., kavo, modro galico, užigalice, žveplo, koruzo, oves, moko

ter ostale deželne pridelke in sadeže prodajajo samo na debelo po zmernih cenah

Dumić, Gjivić & Pitarević,
Zagreb, Zrinjevac 15.

Podružnica: Zemun. Int. tel. 22-69.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Stritarjeva ulica številka 2

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Delniška glavica z rezervnimi zakladi okrog

28.000.000 kron.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, valut in dovoljuje vsakovrstne kredite.

Dobavljivo s skladišča:

1/2 HP motor za istomerni tok	220 voltov	45 HP motor za vrtilni tok	220 voltov
1.5 HP motor za istomerni tok	300 voltov	0.5 HP motor za vrtilni tok	110 voltov
10 HP motor za istomerni tok	220 voltov	0.8 HP motor za vrtilni tok	220 voltov
14.5 HP motor za istomerni tok	110 voltov	5.5 HP motor za vrtilni tok	220 voltov
7.5 KW dinamo za istomerni tok	250 voltov	10 HP motor za vrtilni tok	220 voltov
12 KW dinamo za istomerni tok	115 voltov	16 HP motor za vrtilni tok	220 voltov
24 HP motor za istomerni tok	220 voltov	29 HP motor za vrtilni tok	220 voltov

Vprašanja se prosijo tudi v zadevi motorjev, ki niso tu navedeni. Nadaljni motorji in dinamo za istomerni in vrtilni tok so dobavljivi kratkim rokom.

Vse vrste električnega instalacijskega materiala.

Elektro-Motoren-Gesellschaft m. b. H., GRAZ, Sackstrasse 22, I. St., beim Kriegsschlossbergsteig.

Telefon številka 497.

Brzjavni naslov: ELEKTROSMUTNY-GRAZ.